

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK  
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.  
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 1080

29. PROSINCA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



9 771451 425001 >



# SADRŽAJ

5

Politička događanja u 2023.  
**Susret premijera  
i ministara u Subotici**



12

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog  
nacionalnog vijeća  
**Vrijeme rasta  
tek nam predstoji**



16

Zajednički program triju institucija  
»Ususret Božiću u Matici«  
**Kultura, obljetnice  
i zabava**



20

Retrospektiva tema iz 2023.  
**Najgore prošli  
poljoprivrednici**



26

Naši gospodarstvenici  
**Poslovne priče iz 2023.**



30

Pregled godine  
**Kultura vojvođanskih  
Hrvata u 2023. godini**



## OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

## IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova  
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11  
24000 Subotica

## UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,  
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka  
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-  
lija Šimunović, Željka Vukov

## v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja  
e-mail: [direktor@hrvatskarijec.rs](mailto:direktor@hrvatskarijec.rs)

## GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević ([urednica@hrvatskarijec.rs](mailto:urednica@hrvatskarijec.rs))

## REDAKCIJA:

e-mail: [desk@hrvatskarijec.rs](mailto:desk@hrvatskarijec.rs)  
Ivana Petrekanić Sič  
(koordinatorka dopisne službe)  
dr. sc. Jasminka Dulić  
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov  
(novinarka, urednica društvene rubrike)  
Davor Bašić Palković  
(novinar, urednik rubrike kultura)  
Ivan Ušumović  
(novinar, urednik sportske rubrike)  
Zvonko Sarić  
(novinar)  
Jelena Dulić Bako  
(novinarka)  
Suzana Darabašić  
(novinarka dopisništva Srijem)  
**LEKTOR:**  
Zlatko Romić  
**TEHNIČKA REDAKCIJA:**  
Thomas Šujić (tehnički urednik)  
Jelena Ademi (grafička urednica)  
**FOTOGRAFIJE:**  
Nada Sudarević  
**ADMINISTRACIJA:**  
Branimir Kuntić  
([tajnice@hrvatskarijec.rs](mailto:tajnice@hrvatskarijec.rs))  
Zdenka Sudarević ([distribucija@hrvatskarijec.rs](mailto:distribucija@hrvatskarijec.rs))

**TELEFON:** ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

**TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

**E-MAIL:** [ured@hrvatskarijec.rs](mailto:ured@hrvatskarijec.rs)

**WEB:** [www.hrvatskarijec.rs](http://www.hrvatskarijec.rs)

**TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija  
u publikaciji Biblioteka  
Matice srpske, Novi Sad  
32+659.3(497.113=163.42)



Skeniraj  
i preuzmi  
aplikaciju





Sretan  
**BOŽIĆ**  
i nova 2024. godina!

Jasna Vojnić, predsjednica HNV-a



2 ZVUK KA ZVUKU  
0 SLIKA U SLICI  
2 RIJEČ PO RIJEČ  
4 ZAVOD ZA SREĆU



ZAVOD ZA AKA FUTURE HR  
IZVODNA KAKOVA IZ OBLASTI



Svim čitateljima i suradnicima  
sretnu i blagoslovljenu  
novu 2024. godinu želi

HRVATSKA  
**HR RIJEČ**

## Potpota za tridesetak projekata

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je rezultate 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2023. godinu. Ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 880.000 eura.

Među ostalim, sredstva je dobilo i tridesetak projekata hrvatskih institucija, udruga i župa iz Srbije kao i četvero pripadnika hrvatske zajednice u kategoriji ugroženih pojedinaca.

Odluka o dodjeli sredstava dostupna je na internetskim stranicama Ureda: <https://hrvatiizvanrh.gov.hr/>.

## Demokratski savez Hrvata u Vojvodini Stipendije za studente na sveučilištima u Srbiji

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini s velikim zadovoljstvom pozdravlja najnoviju odluku Vlade Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom **Andrejem Plenkovićem** i resornog Ministarstva znanosti i obrazovanja na čelu s ministrom **Radovanom Fuchsom** kojom su opredijeljena značajna financijska sredstva za stipendiranje studenata Hrvata koji studiraju na sveučilištima u Srbiji.

»Na taj način šire se ne samo programski sadržaji podrške koji odgovaraju na ključne potrebe Hrvata u Srbiji, nego se istodobno nastavlja s uvećavanjem financijske pomoći pripadnicima hrvatske zajednice od strane Vlade Republike Hrvatske. Stoga DSHV s radošću konstatira da je na djelu politika kontinuirane podrške ovdašnjim Hrvatima administracije premijera Plenkovića, koja usto ima i snažni razvojni karakter«, navodi se u priopćenju predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**.

Kako se dodaje, DSHV tim prije je ovom odlukom zadovoljniji, jer je ne samo bio među inicijatorima, nego je dulje vrijeme i aktivno zagovarao pred tijelima vlasti Hrvatske potrebu za stipendiranjem studenata Hrvata koji se školuju na sveučilištima u Srbiji.

»Isto smo, kao i u brojnim drugim slučajevima, činili zajedno i visoko koordinirano s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća, te i ovaj uspjeh smatramo zajedničkim. Ovo, najnovije postignuće držimo i većim, jer su programi podrške Vlade Republike Hrvatske postali bogatiji u svojoj raznovrsnosti i prvi puta namijenjeni mladim Hrvatima koji su odlučili studije pohađati u Srbiji. S novim programom stipendija namijenjenim Hrvatima iz Srbije, Vlada Republike Hrvatske na čelu s Andrejem Plenkovićem odlučno će pridonijeti snaženju socijalnog kapitala i kadrovskom jačanju hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Naime, na ovaj način će, nakon ulaganja u programe institucionalne infrastrukture i razvoja kapacitete te programe u području obrazovanja

i kulture, Hrvati u Srbiji moći jače snažiti vlastite kadrovske potencijale te tako osigurati i svjetlije perspektive kako za opstanak tako i za razvoj«, zaključuje se u priopćenju.

H. R.

## Božićnjaci nagrađeni u Zrenjaninu

Na II. Festivalu božićnog kolača *Chesnitza*, koji je 21. prosinca održan u Narodnom muzeju u Zrenjaninu, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata nagrađen je za najoriginalniji božićni kolač. Kako je navedeno u obrazloženju, božićnjaci koje je predstavio ZKVH izdvajaju se originalnim trodimenzionalnim figurama od tijesta i predstavljaju jedinstven način izrade božićnih kolača.

U Zrenjaninu su predstavljena dva božićnjaka iz Subotice koje su napravile **Jozefina Skenderović** i **Vesna Nović** i dva božićnjaka iz Sombora **Kristine Vuković**.

Festival božićnog kolača organizira Kancelarija za kulturnu diplomaciju u suradnji s Narodnim muzejom Zrenjanin i prva je manifestacija ove vrste u Srbiji, i na širem području zapadnog Balkana.



»Ovogodišnja manifestacija osmišljena je kao jednodnevni događaj na kojem su bili predstavljeni božićni kolači nacionalnih zajednica koje žive na području Srbije. Ideja je da budu predstavljeni božićni kolači i česnice napravljeni prema običajima i tradiciji različitih nacionalnih zajednica i na taj način da bude predstavljena njihova kultura i kulturno naslijeđe«, kazala je ravnateljica Kancelarije za kulturnu diplomaciju **Gordana Bekčić**.

»Nekako je sasvim prirodno da se Festival česnica i božićnih kolača nađe u muzeju, s obzirom da se bavimo očuvanjem nematerijalnog kulturnog naslijeđa. U početku je svima bilo neobično zašto baš u izložbenom salonu, ali mislim da zaista on tu i pripada. Važno je za muzej a i uopće za Grad Zrenjanin. Prikupili smo preko 30 udruženja, što s teritorija Srednjobanatskog okruga, što gostiju. Mislim da su svi oduševljeni i da su se potrudili prikazati na najbolji način ono što mi ovdje radimo«, rekla je koordinatorka festivala **Marijana Roksić**.

V. d. ravnatelja Narodnog muzeja u Zrenjaninu **Siniša Onjin** najavio je da će muzej u kolovozu naredne godine organizirati Festival nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

Z. V.



Politička događanja u 2023.

# Susret premijera i ministara u Subotici

1. siječnja

S prvim minutama 2023. godine Hrvatska je službeno postala jedna od 27 europskih zemalja u schengenskoj zoni, koja je s 420 milijuna ljudi najveći svjetski prostor slobodnog kretanja među državama. Ukinute su granične kontrole na kopnenim i pomorskim graničnim prijelazima prema članicama EU-a, a 26. ožujka ukinute su i one u zračnim lukama. Završetkom 2022. godine u povijest je otišla kuna, jer je, ulaskom u 2023. godinu, Hrvatska postala 20. članica europodručja, a euro postaje službena novčana jedinica i zakonsko sredstvo plaćanja u Hrvatskoj.

5. siječnja

Predsjednici DSHV-a **Tomislav Žigmanov** i SDSS-a **Milorad Pupovac** potpisali su u Zagrebu 5. siječnja Deklaraciju o suradnji Srba iz Hrvatske i Hrvata iz Srbije. Taj dokument ratificiran je u kolovožu 2022. na znanstvenom skupu o srpsko-hrvatskim odnosima u Golubiću Obrovačkom u Hrvatskoj na kojem sudjeluju znanstvenici i politički predstavnici Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj. Tekst su zatim usvojila stranačka tijela SDSS-a i DSHV-a, kao i manjinska samoupravna tijela Srpsko narodno vijeće u Hrvatskoj i Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji.

Predsjednik DSHV-a, koji je i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije, susreo se i s premijerom Hrvatske **Andrejom Plenkovićem**.

6. siječnja

Na tradicionalnom Božićnom prijemu SDSS-a, održanom 6. siječnja u Zagrebu, uz suradnike, prijatelje i sim-

patizere SNV-a, okupio se i hrvatski državni vrh, kao i delegacija Vlade Srbije te predstavnici hrvatske manjine iz Srbije. Posebnu pažnju javnosti izazvao je dolazak prvog potpredsjednika Vlade Srbije **Ivice Dačića** koji se odmah nakon završetka prijema na zatvorenom sastanku sastao s hrvatskim kolegom **Gordanom Grlićem Radmanom**, što je najavljivano kao početak otopljanja već dugo »zaledjenih« odnosa Zagreba i Beograda.

Hrvatski premijer **Andrej Plenković** je pozdravio sporazum o suradnji SNV-a i DSHV-a, nazvavši ga pravom porukom što nacionalne manjine mogu i trebaju raditi kako bi utjecali na unaprjeđenje odnosa između dviju država. Ministar Ilica Dačić je rekao kako je došao na prijedlog predsjednika **Aleksandra Vučića** koji je zadužio ministra **Tomislava Žigmanova** da zajedno s **Miloradom Pupovcem** – uz potpisivanje njihovog Sporazuma o suradnji – nađu i adekvatne povode za oživljavanje konstruktivnog dijaloga. Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** kazala je da obje manjinske zajednice moraju biti ravnopravan dio vlasti i adekvatan dio proračuna, kao i postotka zaposlenih, ali i spojnica dviju država. Kazala je kako je vrijeme da Hrvati u Srbiji dobiju svoj školski centar i budu zastupljeni na svim razinama vlasti.

19. siječnja

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i premijer Hrvatske **Andrej Plenković** sastali su se 19. siječnja na marginama Svjetskog gospodarskog foruma u Davosu. Vučić je rekao kako je imao vrlo korektan razgovor s Plenkovićem o srpsko-hrvatskim odnosima i izrazio uvjerenje da će u idućem razdoblju doći do napretka na planu ekonomije, ali



29. prosinca 2023.

5

i političkih odnosa dvije zemlje. Plenković je ocijenio kako je sastanak s Vučićem bio dobar, da su na stol stavili daljnje odnose između Hrvatske i Srbije, a da su i sva ona pitanja koja su nasljeđe prošlosti, koja su na određeni način prepreka kvalitetnijem odnosu između dvije zemlje, bila na dnevnom redu, kao i daljnji gospodarski odnosi. Kazao je da činjenica da je u hrvatskoj Vladi **Anja Šimpraga** potpredsjednica Vlade, a **Tomislav Žigmanov** ministar u Vladi Srbije daju jednu novu situaciju koja će omogućiti i kvalitetniju zaštitu položaja Hrvata kao manjine u Srbiji i Srba kao manjine u Hrvatskoj.

28. siječnja

*Veliko prelo* održano u Subotici 28. siječnja bilo je mjesto ponovnog susreta i nastavka dijaloga između ministara iz Srbije i Hrvatske u cilju »odmrzavanja« odnosa između Srbije i Hrvatske. Nakon razgovora dvojice šefova diplomacije i susreta u Hrvatskom nacionalnom vijeću i Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini visoki uzvanici bili su gosti na *Velikom prelu*. Na pozornici jedan uz drugog bili su ministri vanjskih poslova Srbije i Hrvatske **Ivica Dačić** i **Gordan Grlić Radman**, prvi čovjek srpske zajednice u Hrvatskoj **Milorad Pupovac** i čelnici hrvatske zajednice u Srbiji **Jasna Vojnić** i **Tomislav Žigmanov**, saborski zastupnik i izaslanik predsjednika Sabora **Gordana Jandrokovića** **Goran Ivanović Lac** i gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić**. Svatko od njih obratio se ponaosob, ali je poruka bila jedinstvena: Srbija i Hrvatske žele graditi bolje odnose.

18. ožujka

DSHV je organizirao 18. ožujka u mjestu Plavna prezentaciju realiziranih projekata Programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija. Projekti su realizirani tijekom 2022. s partnerima iz Hrvatske. To je bilo prvi puta da se na takav način direktno potiče suradnja partnera iz Srbije i Hrvatske i za to osiguravaju sredstva. U uvodnom obraćanju načelnik sektora u Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU **Mislav Kovač** istaknuo je da su sredstva povećana za milijun kuna pa će 2023. godine ukupan fond sredstava iznositi oko 530.000 eura.

12. travnja

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i članovi Izvršnog odbora HNV-a boravili su 12. travnja u posjetu premijeru Vlade Hrvatske **Andreju Plenkoviću**.

»Nastavljamo kvalitetan dijalog i suradnju za boljitak Hrvata u Srbiji te očuvanje njihovog identiteta. Vlada Hrvatske podržat će i projekte za unaprjeđenje uvjeta u odgoju i obrazovanju djece«, objavio je na svojem Twitteru hrvatski premijer **Andrej Plenković**.

Vojnić je rekla kako su tom prigodom predstavljeni novi članovi Izvršnog odbora HNV-a, godišnji plan, te se razgovaralo o kapitalnim projektima HNV-a.

Dužnosnici HNV-a su u Zagrebu posjetili i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske gdje su se susreli s državnim tajnikom **Zvonkom Milasom** i njegovim suradnicima. Također su posjetili i Hrvatsku maticu iselje-

nika gdje ih je primio ravnatelj Matice prof. **Mijo Marić** i njegov zamjenik dr. sc. **Ivan Tepeš** sa suradnicima.

30. travnja

Srpsko narodno vijeće organiziralo je IV. Veliku skupštinu održanu 30. travnja u Koncertnoj dvorani **Vatroslav Lisinski** u Zagrebu, a na njoj se okupilo oko 1.500 delegata – vijećnika i predstavnika srpske zajednice iz Hrvatske iz više od 150 općina, gradova i županija te predstavnici srpskih organizacija iz Hrvatske.

Uz domaćina predsjednika SNV-a **Milorada Pupovca**, događaju su, među ostalima, prisustvovali predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković**, predsjednica Vlade Srbije **Ana Brnabić**, specijalni izaslanik predsjednika Srbije **Veran Matić**, potpredsjednica Vlade Hrvatske iz redova srpske zajednice **Anja Šimpraga**, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Srbije iz redova hrvatske zajednice **Tomislav Žigmanov** te kao posebna gošća predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić**.

Velika pozornost dana je dugogodišnjem odnosu i suradnji krovnih institucija manjinskih zajednica HNV-a i SNV-a, odnosno DSHV-a i SDSS-a te njihovoj ključnoj ulozi u iniciranju susreta visokih službenika dviju zemalja i zauzimanju za izgradnju boljih odnosa Srbije i Hrvatske.

20. svibnja

U Zagrebu je 20. svibnja održana izborna skupština Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koja djeluje diljem Hrvatske. Za novog predsjednika izabran je **Ivo Martinović**, porijeklom iz Petrovaradina koji danas živi u Zagrebu te je dugogodišnji član Zajednice. On će u mandatu od četiri godine voditi Zajednicu i Glavni odbor od 25 članova (7 članova po funkciji u Zajednici, 8 članova iz aktivnih ogranaka i aktivnih zavičajnih klubova i 10 aktivnih članova Zajednice direktno izabranih u Glavni odbor).

23. lipnja

Premijeri Hrvatske i Srbije **Andrej Plenković** i **Ana Brnabić** otvorili su 23. lipnja u Subotici Hrvatski dom – Maticu u prisustvu brojnih visokih dužnosnika Hrvatske i Srbije, ministara, zastupnika, župana, gradonačelnika, predstavnika institucija, diplomacije, hrvatske manjine u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Mađarske, Katoličke Crkve te brojnih medija. Susret dva premijera u Gradskoj kući u Subotici prije svečanosti otvorenja bio je prilika ne samo da se govori o Hrvatima u Srbiji, već i odnosima dviju država, koji su još uvijek opterećeni brojnim otvorenim pitanjima.

Izgradnju novog sjedišta institucija hrvatske manjine u Srbiji te kulturnih i društvenih aktivnosti gotovo u cijelosti financirala je Vlada Hrvatske, i to s 1.870.629,39 eura. Hrvatski dom – Matica nalazi se na 1.100 m<sup>2</sup> raspoređenih na tri etaže i u njoj će biti sjedište Hrvatskog nacionalnog vijeća i NIU *Hrvatska riječ*. Osim ureda i redakcije, kuća ima dvije reprezentativne dvorane za sastanke i kreativni kutak za različite namjene.



Prije Subotice, hrvatski premijer sa suradnicima posjetio je Srijemsku Mitrovicu, vjersko i institucionalno središte Hrvata u Srijemu. Plenković se, skupa s brojnim dužnosnicima iz Hrvatske, po dolasku u Suboticu susreo s vodstvom hrvatske zajednice u Srbiji odnosno predstavnicima HNV-a, DSHV-a, ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ*.

»U snažnom partnerstvu realiziramo brojne projekte koji doprinose boljem položaju Hrvata u Srbiji«, napisao je Plenković na Twitteru poslije sastanka.

Ovo je bio prvi posjet Andreja Plenkovića Srbiji u njegovu prvom i drugom premijerskom mandatu.

4. srpnja

Ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu **Aleksandar Martinović** rekao je 4. srpnja, u raspravi sa zastupnicima oporbe u Skupštini Srbije, da lider Srpske radikalne stranke **Vojislav Šešelj** »nije osuđen za ratni zločin«, kako je rekao, »... zato što nijedan Hrvat iz Hrtkovaca nije deportiran, nego su svi Hrvati iz Hrtkovaca, iz Golubinaca, iz Slankamena, iz drugih mjesta u kojima su živjeli, zamjenili svoje kuće«.

Na ovu Martinovićevu izjavu reagirala je Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koja je istakla da je devedesetih »prisilno iseljeno više od 40.000 Hrvata sa svojih stoljetnih ognjišta, a koje je postizano planski prijetnjama, zlostavljanjima i nasiljem, fizičkim i verbalnim uključujući i silovanja i ubojstva čitavih obitelji«.

DSHV je istaknuo u svom priopćenju kako je rat tijekom raspada socijalističke Jugoslavije imao višestruke negativne posljedice i po Hrvate u Srijemu do gotovo granica njegova fizičkoga opstanka, devastiranja kohezije naroda i svjedočanstava njegove kulture.

5. srpnja

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Matica hrvatska zajedničkom izjavom reagirale su na Deklaraciju »Granice srpske književnosti« usvojenoj na »Četvrtoj interkatedarskoj srbističkoj konferenciji« održanoj u Tršiću ističući da se u toj deklaraciji naslućuje imperijalistička podloga za širenje stvarnih granica srpske države jednoga dana u budućnosti.

Tu su deklaraciju potpisale sve katedre za srpski jezik i književnost u Srbiji, Republici Srpskoj i Crnoj Gori, svi pedagoški fakulteti, Matica srpska, Odbor za standardizaciju srpskog jezika, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Institut za jezik i Institut za književnost.

Hrvatsko ministarstvo vanjskih poslova uputilo je prosvjednu notu Srbiji zbog posezanja za hrvatskom kulturnom baštinom povodom ove Deklaracije u kojoj se »najoštrije prosvjeduje zbog novog posezanja za hrvatskom kulturnom baštinom«.

18. listopada

Predsjednik Stranke pravde i pomirenja **Usame Zukorlić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** potpisali su u Beogradu 18. listopada »izjavu o suradnji dvije nacionalno-manjinske stranke« (bošnjačke i hrvatske) radi »usuglašenog djelovanja« i »razvijanja uzajamne podrške« u pitanjima od zajedničkog interesa.

U izjavi se, među ostalim, navodi kako će demokracija u Srbiji imati deficite ako u predstavničkim tijelima i izvršnim dijelovima vlasti ne budu zastupljeni i predstavnici političkih stranaka nacionalnih zajednica.

19. listopada

Demokratska zajednica Hrvata uputila je službeni poziv Vijeću i Predsjedništvu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini za otpočinjanje pregovora o zajedničkom nastupu na izborima i formiranju zajedničke manjinske, Hrvatske liste.

»Zajedničkim nastupom, pod našim, hrvatskim imenom osnažit ćemo jedinstvo Hrvata u Republici Srbiji i pokazati da smo zreli i sposobni koristiti mehanizme afirmativnih mjera za izborne liste nacionalnih manjina«, navodi se u pozivu ove stranke.

21. listopada

U povodu otvorenja spomen-sobe **Dragoljuba Mihailovića** Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ukazao je kako je to još jedna u nizu prijetnih posljedica revizije prošlosti – posljedica koja djeluje uznemirujuće po ovdaš-



nje Hrvate. To je stoga što je, kako navode, četnički pokret ne samo bio dio kolaboracijskih snaga njemačkih i talijanskih okupatora nego je imao i svoja snažna »ogrešenja« o Hrvate tijekom Drugoga svjetskog rata.

Hrvatsko ministarstvo vanjskih i europskih poslova osudilo je otvaranje spomen-sobe u Beogradu, u okviru koje se nalazi i spomenik vođi četničkog pokreta Dragoljubu Draži Mihailoviću. Ministarstvo je saopćilo kako su takvi postupci apsolutno neprihvatljivi, zabrinjavajući i u potpunosti suprotni s onim što Srbija deklarativno navodi kao svoj strateški cilj, a to je članstvo u EU.

#### 24. listopada

Delegati DSHV-a usvojili su na Radnoj skupštini akamacijom, bez glasova protiv, izvješće o radu, financijsko izvješće, izvješće Nadzornog odbora te Plan i program rada za iduće razdoblje, koji uključuje i pripreme za izvanredne izbore koji će biti održani 17. prosinca.

Radna skupština je održana u Domu kulture u Maloj Bosni, a gost na skupštini je bio ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman** sa suradnicima u ime predsjednika Hrvatske demokratske zajednice i premijera Hrvatske **Andreja Plenkovića**.

Obraćajući se skupu Grlić Radman je poručio kako DSHV ima dugu tradiciju postojanja i zastupanja Hrvata u Srbiji i stožerna je stranka te je stoga i podržavaju. Govoreći o predstojećim izborima predsjednik stranke Tomislav Žigmanov je kazao kako i dalje inzistiraju na institutu zajamčenih mandata, ali dok se oni ne uvedu trebaju tražiti modele kojima će ih nadomjestiti. Model o kojem se razgovara je jedna široka platforma političkih organizacija nacionalnih zajednica u koalicijskom savezu.

Rekao je kako se trebaju pripremati i za lokalne izbore iduće godine o čemu treba voditi debatu unutar stranke.

#### 27. listopada

Hrvatska zajednica u Srbiji je domaćin I. susreta Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu koji okuplja Hrvate iz 12 država u kojima oni imaju status nacionalne manjine (Slovenija, Italija, Austrija, Češka, Bugarska, Slovačka, Rumunjska, Crna Gora, Mađarska, Sjeverna Makedonija...) i koja se održava od 26. do 28. listopada. Zajednički sastanak članova Odbora održan je 27. listopada u Hrvatskom domu – Matici.

Riječ je o jednom od četiriju odbora Savjeta Vlade Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske. Prvi susret Odbora inicirala je predsjednica HNV-a i potpredsjednica Savjeta **Jasna Vojnić** s ciljem međusobnog povezivanja predstavnika Hrvata 12 država, komuniciranja potreba i izazova s kojima se susreću hrvatske zajednice u dotičnim državama te usuglašavanja zajedničkog djelovanja na promoviranje i poboljšanje položaja Hrvata izvan Hrvatske.

#### 1. studenoga

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** raspustio je 1. studenoga Skupštinu Srbije i raspisao parlamentarne izbore za 17. prosinca, kako je to ranije i najavio. Vučić je istakao i da novih parlamentarnih izbora u Srbiji neće biti

sve do 2027. godine, jer su pred onim tko bude pobijedio teški zadaci i važno je da onaj koji pobijedi ima čist mandat do 2027. godine.

Vlada Srbije uputila je 30. listopada obrazložen prijedlog predsjedniku Republike da raspusti Narodnu skupštinu i raspiše izbore za narodne zastupnike. U prijedlogu Vlade je navedeno kako bi izbori u postojećim okolnostima osigurali viši stupanj demokratičnosti, smanjenje tenzija koje se stvaraju između suprotstavljenih opcija u društvu, odbacivanje isključivosti i govora mržnje i afirmiranje prava na slobodno iznošenje mišljenja i stavova o određenim političkim, ekonomskim i drugim pitanjima, uključujući i dalju afirmaciju europskih vrijednosti.

Hitno raspisivanje izvanrednih parlamentarnih i beogradskih izbora i njihovo održavanje do kraja godine zahtjev je koji su iznijeli predstavnici oporbenih političkih stranaka koje organiziraju prosvjede »Srbija protiv nasilja«.

Ranije, istog dana predsjednik Narodne skupštine **Vladimir Orlić** raspisao je izbore za vijećnike 64 skupština gradova i općina u Srbiji za 17. prosinca.

#### 4. studenoga

»Savez Srpske napredne stranke i Srpske radikalne stranke koju vodi osuđeni ratni zločinac **Vojislav Šešelj** zabrinjava građane Srbije hrvatske nacionalnosti«, izjavio je predsjednik DSHV-a i ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov**.

Naime, SNS i SRS najavili su koaliciju na beogradskim i lokalnim izborima 17. prosinca, dok će na parlamentarnim nastupati samostalno.

Žigmanov je rekao kako je u »liberalnim demokracijama svima dopušteno slobodno nastupiti na izborima osim onima koji nisu u kontekstu legalnosti isključeni«, ali da savez SNS i SRS izaziva zabrinutost kod građana hrvatske nacionalnosti.

#### 14. studenoga

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** susreo se 14. studenoga s predsjednikom Vlade Hrvatske **Andrejem Plenkovićem** u Banskim dvorima u Zagrebu.

»Budući da smo pred velikim izazovima koje sa sobom nose izbori za narodne zastupnike za republičku i pokrajinsku Skupštinu, te da Hrvati svojim glasovima na predstojećim izborima sudjeluju u definiranju ovdašnje političke scene, ohrabreni smo stalnim interesom premijera Plenkovića za aktivnosti DSHV-a«, rekao je Žigmanov.

Nakon sastanka Plenković je na svojim nalogima na društvenim mrežama izjavio: »Izražavamo punu potporu DSHV-u na izborima u Srbiji te se radujemo daljnjem jačanju položaja Hrvata u Srbiji«. Žigmanov se sastao istoga dana i s ministrom za regionalni razvoj i fondove Europske unije **Šimom Erlićem**, koji vodi ministarstvo iz kojega se u okviru Programa prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije izdvaja rastući proračun za različite infrastrukturne i druge potrebe hrvatske zajednice. Erlić je kazao kako je sa Žigmanovim razgovarao »o uspješnom iskustvu s Interreg programima prekogranične suradnje, te osnaženim programima u 2024. godini kojima jačamo podršku i položaj Hrvata u Srbiji«.





20. studenoga

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije priopćilo je, ne navodeći više detalja, da je »20. studenoga 2023. godine donijelo odluku da, u skladu s člankom 9. Bečke konvencije, koja regulira diplomatsko-konzularne odnose, proglasi **Hrvoja Šnajdera**, prvog tajnika u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu, za personu non grata«.

Hrvatska je izrazila žaljenje zbog protjerivanja njezina diplomata iz Srbije, istaknuvši da je to »korak prema pogoršanju« odnosa i destabilizaciji regionalnih prilika.

MVEP je dodao kako zadržava pravo odgovoriti na ovaj potez »u vrijeme i na način koji odabere«.

Već dan poslije Hrvatska je uzvratila Srbiji tako što je reciprocno »personom non grata« u Hrvatskoj proglašen savjetnik veleposlanstva Srbije u Zagrebu **Petar Novaković**.

DSHV je iskazao zabrinutost najnovijom napetošću u odnosima između Hrvatske i Srbije, uvjetovanom uskraćivanjem gostoprimstva nižerangiranom hrvatskom diplomatu u Beogradu te reakcijom koja je uslijedila od strane službenog Zagreba.

15. prosinca

Uoči proslave jednog od četiri praznika hrvatske zajednice – Dana izbora za prvi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici potpisano je Pismo namjere o uspostavljanju suradnje između Hrvatske zajednice županija (HZŽ) i Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV). Pismo namjere potpisali su predsjednik HZŽ-a **Danijel Marušić** i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, a sporazumom će biti usustavljeno financiranje programa i projekata Vijeća (15 tisuća eura godišnje od svake županije, a ukupno ih je 21).

U pismu, među ostalim, stoji kako se suradnja uspostavlja »podupirući zajednički gospodarski i kulturni prostor kao i poboljšanje kvalitete življenja kroz stalnu financijsku potporu programima i projektima, a kojima je cilj osnažiti hrvatsku manjinsku zajednicu u domicilnim državama u ostvarivanju manjinskih prava, pogotovo etničku, vjersku, kulturnu i jezičnu samosvijest te ih učiniti punopravnim čimbenikom domicilne države«.

Prethodno je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** sa suradnicima primio u Domu stranke predstavnike Hr-

vatske zajednice županija s kojima je razgovarao o položaju Hrvata u Srbiji i budućoj suradnji.

17. prosinca

Prijevreteni izbori u Srbiji za republičku i pokrajinsku skupštinu te 65 lokalnih samouprava završili su osvajanjem apsolutne većine Srpske napredne stranke i ulaskom još četiri koalicije. Izborna lista »Aleksandar Vučić – Srbija ne smije stati« je tako postala pobjednik prijevremenih parlamentarnih izbora održanih 17. prosinca. Od oporbenih stranaka najbolji je rezultat postigla koalicija »Srbija protiv nasilja« dok je najveće iznenađenje ovogodišnjih prijevremenih izbora uspjeh liste koju predvodi doktor **Branislav Nestorović**.

U parlament nisu uspjeli ući kandidati DSHV-a koji su na izbore išli skupa s bošnjačkom strankom Stranka pravde i pomirenja na listi »Ujedinjeni za pravdu«. Lista »Ujedinjeni za pravdu« osvojila je tri mjesta, a kandidatkinja hrvatske stranke je bila na četvrtom mjestu. Mandat nisu osvojile ni Koalicija za mir i toleranciju na kojoj su bili i kandidati Demokratske zajednice Hrvata.

DSHV nije uspio osvojiti ni mjesto u Skupštini AP Vojvodine te je predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov** izrazio zabrinutost zbog otežane situacije za artikulaciju interesa Hrvata u Srbiji te ograničenja u ostvarivanju ciljeva koje zastupaju. Unatoč tome, naglasio je važnost što je koalicija osvojila tri zastupnička mjesta, te poručio da će DSHV i dalje imati ulogu u politici u Srbiji.

Premijer Hrvatske **Andrej Plenković** izjavio je da su rezultati izbora u Srbiji odraz realnosti i izrazio žaljenje što predstavnik hrvatske manjine nije izborio novi mandat u parlamentu.

»Meni je izuzetno žao što DSHV nije ponovo osvojio mandat, to je ono što me brine. Dali smo snažnu podršku Tomislavu Žigmanovu, ali to se ovaj put nije dogodilo i to je loše«, ocijenio je Plenković.

Kazao je da to za Hrvatsku znači da treba raditi sa Srbijom na onome što je bilateralnim sporazumom dogovoreno još prije dvadeset godina, odnosno da se hrvatskoj manjini garantira mandat u skupštini Srbije.

J. D.

Objedinjeni rezultati Popisa 2022.

# Zabilježen najveći intenzitet depopulacije Hrvata u Srbiji

**Najveći broj Hrvata živi u Subotici (10.431), a njihov najveći udio u ukupnom broju stanovnika neke općine je u Apatinu, gdje čine 8,9 % mještana**

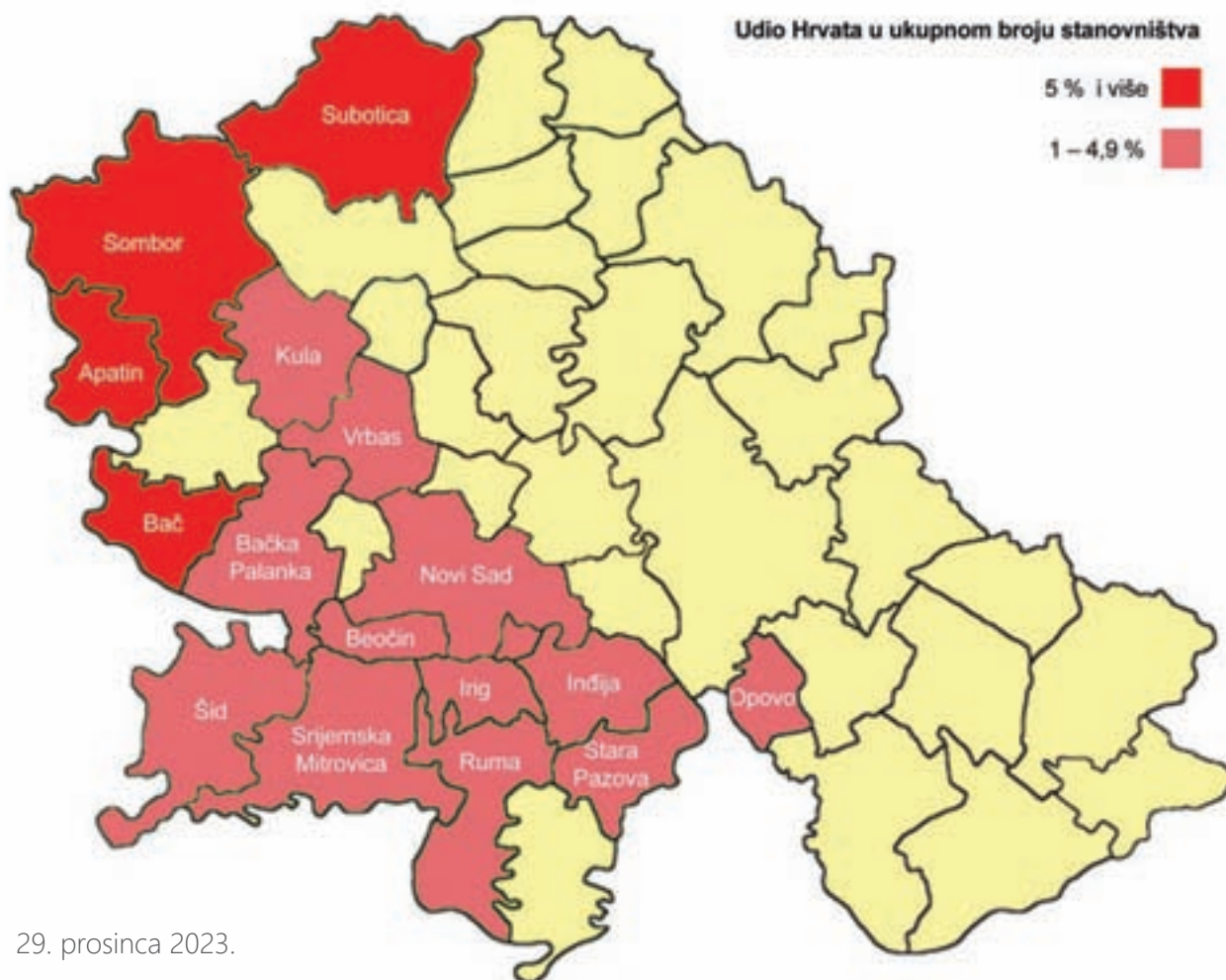
**R**epublički zavod za statistiku proveo je popis stanovništva, kućanstava i stanova od 1. do 31. listopada 2022., a rezultati su objavljivani tijekom ove godine. Svaku knjigu rezultata smo analizirali s posebnim osvrtom na hrvatsku nacionalnu manjinu, tj. mjesta gdje žive Hrvati, a za ovaj posljednji ovogodišnji broj objedinili smo sve rezultate i istaknuli interesantne odnose.

## Hrvati katolici

Prema rezultatima Popisa, u Srbiji živi 6.647.003 stanovnika, među kojima ima 39.107 Hrvata koji čine 0,59

% ukupnog stanovništva. Veći relativan udio od Hrvata u ukupnom stanovništvu Srbije 2022. godine, uz, dakako, Srbe kao najbrojniju zajednicu (80,64 %), imali su: Mađari (2,77 %), Bošnjaci (2,31 %), Romi (1,98 %), Albanci (0,93 %), i – prvi puta – Slovaci (0,63 %).

Broj izjašnjenih Hrvata najniži je u posljednjih stotinjak godina. U povijesti modernih popisa stanovništva u Srbiji najviše je Hrvata bilo 1961. – 196.409. Od tada do danas broj Hrvata na području današnje Srbije smanjen je za 80 %. U posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. – 2022.) broj Hrvata smanjen je za 18.793 osobe, tj. 32,5 % što predstavlja veću stopu depopulacije nego u među-



popisnom razdoblju nakon ratova 90-ih. Usporedbe radi, u posljednjem međupopisnom razdoblju ukupan broj stanovnika Srbije smanjio se za 7,5 %.

Demograf i znanstveni savjetnik u trajnom izboru pomoćnika ravnatelja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar iz Hrvatske dr. sc. **Dražan Živić**, komentirajući rezultate Popisa rekao je kako struku nije iznenadio pad broja Hrvata i nastavak depopulacije, no da je ipak iznenađujuć njezin intenzitet.

Nacionalna pripadnost se ne poklapa uvijek s materinim jezikom, što je naročito izraženo baš kod Hrvata u Srbiji. Naime, u Srbiji se od ukupnog popisanog stanovništva izjasnilo da im je materinji jezik hrvatski 12.048, a od 39.107 Hrvata tek jedna četvrtina odnosno 10.737 se izjasnila da im je materinji jezik hrvatski. Polovina, odnosno njih 20.472 se izjasnilo da im je materinji jezik srpski, 217 bunjevački itd.

Kada je riječ o vjeroispovijesti, pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji većinski su se izjasnili da su kršćani, njih 35.431, od toga 33.637 katoličke vjeroispovijesti.

### Hrvati u Vojvodini

Najveći udio Hrvata živi u Vojvodini, gdje 32.684 pripadnika zajednice čine 1,9 % ukupnog stanovništva.

Hrvati nisu najzastupljenija etnička zajednica niti u jednoj općini ili gradu Vojvodine. Iako disperzirani po cijeloj Vojvodini, najbrojniji su u sjevernobačkom području s 10.646 Hrvata koji čine 6,6 % stanovnika te u zapadnobačkom području sa 7.598 Hrvata koji čine 4,9 % stanovnika.

Udio Hrvata s 5 ili više posto u ukupnom stanovništvu zabilježen je u gradovima Subotici i Somboru i općinama Apatin i Bač. Udio Hrvata između 1 i 5 % u ukupnom broju stanovnika zabilježen je u gradovima Novi Sad, Gradu Srijemska Mitrovica i općinama Kula, Vrbas, Bačka Palanka, Šid, Beočin, Irig, Ruma, Indija, Stara Pazova i Opovo.

Najveći broj Hrvata živi u Subotici (10.431), a njihov najveći udio u ukupnom broju stanovnika općine je u Apatinu gdje čine 8,9 % mještana.

### Ispodprosječno obrazovani

Prema dobnoj strukturi, Hrvati u Srbiji iznadprosječno su stara etnička skupina. Osobe mlađe od 15 godina čine manje od 8 % ukupne populacije zajednice.

Među 36.260 Hrvata u Srbiji starosti 15 i više godina više od polovice završilo je srednju školu (54,4 %),

osnovnu (osmogodišnju) školu je završilo 19,7 %, diplomu više ili visoke škole steklo je 19 %, dok je 6,7 % pripadnika hrvatske etničke skupine bez škole ili je završilo manje od osam razreda osnovne škole.

Usporede li se ovi podaci s ukupnim, evidentno je kako je obrazovanje Hrvata u Srbiji ispod prosjeka. Hrvati imaju veći udio osoba bez školske spreme i s nepotpunom osnovnom školom u odnosu na ukupno stanovništvo (6,3 %), a u pogledu udjela završene više ili visoke škole nalaze se ispod prosjeka (ukupno stanovništvo 22,4 %).

Podaci školske spreme prema spolu ukazuju da u hrvatskoj etničkoj zajednici žene češće završavaju više ili visoko obrazovanje.

Popis je pokazao kako grad s najvećim brojem Hrvata u Srbiji, Subotica, ima najveći udio razvedenih – 8,9 % stanovništva starijeg od 15 godina. Inače, udio razvedenih prema posljednjem Popisu najviši je zabilježen do sada i iznosi 6,1 % stanovništva starijeg od 15 godina u državi. Osim razvedenih, povećao se udio stanovništva u izvanbračnoj zajednici na uštrb udjela stanovništva sa sklopljenim brakom.



Iznadprosječan udio izvanbračnih parova ima također grad s najvećim brojem Hrvata – Subotica, gdje ovaj tip obitelji čini 12 % od svih obitelji u gradu.

Promatrajući podatke o obitelji, uočava se da su u mjestima gdje žive Hrvati samohrane majke najbrojnije u Be-regu, gdje ovaj tip obitelji čini preko 20 % i više obitelji što je među najvećim vrijednostima u državi.

Sjevernobačko područje Vojvodine, gdje živi najveći broj Hrvata, ima najveći udio osoba s dvojnim državljanstvom u državi – svaki treći stanovnik ima, pored srpskog, još neko državljanstvo, najčešće mađarsko ili hrvatsko.

J. D. B.



**Jasna Vojnić**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća



# Vrijeme rasta tek nam predstoji

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

***Početkom sljedeće godine ćemo, umjesto klasične sjednice vijeća, imati radni sastanak na kojem ćemo napraviti detaljni godišnji i financijski plan. Moraju Hrvati u svim mjestima početi osjećati podršku Hrvatske. Mora se svake godine izlistati nekoliko kapitalnih i puno malih projekata***

U godini na izmaku završen je Hrvatski dom – Matrica, koji je financirala Vlada Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće osiguralo je potporu Hrvatske zajednice županija, 150 studenata koji studiraju na sveučilištima u Srbiji dobit će stipendije iz Hrvatske, uspješno su realizirani projekti prekogranične suradnje... Naredne godine Hrvatsko nacionalno vijeće preuzima vođenje Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. O ishodu prve godine V. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća i planovima za 2024. godinu u intervjuu za *Hrvatsku riječ* govori predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

► **Peti saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća izabran je prije godinu dana, a Vi ste dobili još jedan četvero-godišnji mandat. Moglo bi se reći da je V. saziv HNV-a saziv kontinuiteta. Što biste izdvojili kao najznačajnija postignuća u 2023. godini?**

Proteklu 2023. obilježilo je mnogo stvari, a postignuća iz perspektive konca godine ima nekoliko vrsta. Prvo i najvažnije jest da nam je dano da rezimiramo jednu, i na poslovnom i privatnom planu, izuzetno izazovnu godinu. To znači da smo tu, da smo sve preživjeli, zadovoljni i zahvalni za sve što nam se u proteklom periodu događalo. Mali sustav krovne institucije ostao je nepoljuljan, jak, postojan u zajedništvu, osnažen djelatnicima *Hrvatske riječi* i mnogim drugim ljudima koji su svoje vrijeme i energiju ulagali u rast zajednice. Ako pogledamo slike s otvaranja, blagoslova Matice, manifestacija *Srijemci Srijemu*, *Šokci i Baština* ili pak božićnog prijama, možemo biti zadovoljni da sve što radimo ima smisla. Da ljudi prepoznaju viziju, organizaciju, posvećenost, osjete promjene i da su voljni uključiti se i doprinijeti. Mnogi sa strane to isto primjećuju kako je ljudski resurs najveća snaga naše zajednice. A kada je ta snaga utemeljena u povjerenju i međusobnom poticanju nastanu i okom vidljiva postignuća: završetak izgradnje Matice, izgradnje vrtića, povećanje proračuna krovne institucije, četiri puta više sredstava za program prekogranične suradnje, stipendije za studente koji studiraju u Srbiji, duplo više prvašića, trogodišnji sporazumi za financiranje prijevoza učenika, sportski teren u Baču, projekt za Info studio, posjeti dva premijera, župana, gradonačelnika, više od 500 posjetitelja Matice, studijska putovanja elektora, članova udruga, djece, predsjedanje Odborom za hrvatsku manjinu Savjeta Vlade za Hrvate izvan Hrvatske, pripreme za predsjedanje Koordinacijom nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji i brojne manifestacije koje su se ove godine, moramo primijetiti, za jednu ljestvicu u organizaciji pomakle naviše.

► **Otvorenje Hrvatskog doma – Matice bio je događaj koji je okupio dva premijera, nema medija koji tog dana nije bio u Subotici, medija na kome se nije govorilo o Hrvatima u Srbiji. Tjednima nakon otvorenja Matice su obišli mnogi gosti iz Hrvatske i Srbije. Ali Vi sada govorite i o malim maticama u mjestima gdje živi značajniji broj Hrvata. Gdje bi bile te male matice i kako bi one trebale oživjeti zajednicu?**

Cjelovita vizija razvoja naše zajednice podrazumijeva osiguranje uvjeta za napredak i najmanjeg mjesta gdje se izrodi inicijativa od strane naših ljudi. Ono što »central« može učiniti jest izgraditi »maticu«, pribaviti početna sredstva, osigurati za osnovno funkcioniranje i uliti motivaciju za djelovanje. Jedan dobar vid subliminalne motivacije jest vrhunski projekt i matica koja će i svojim izgledom biti magnet za druge. U tom smjeru smo sad započeli i s projektom Kuće monoštorske župe koja zbog svog položaja, prirodnog bogatstva i okruženja ima ogroman potencijal. Hrvatsko nacionalno vijeće daje početni zamah, no ono što dalje dolazi i u kom smjeru se priča dalje razvija ostaje na ljudima. Mnogi su, nakon što su pojeli ribu iz ruku, shvatili kako pecanje nije uvijek jed-

nostavno. No, to nikad nismo ni obećali. Pogotovo nije jednostavno kad shvatiš da od ovog »zanata«, osim ostavljanja svijeta uređenijim, bogatijim i ljepšim mjestom našoj djeci nema velikih koristi. A ako od toga pođeš, i ako je motivacija utemeljena na pravim vrijednostima, vrata se počinju sama otvarati. Iz tog razloga male se matice prije svega moraju postaviti na dobre temelje, a kuće ćemo onda lako podići. Iskreno, jako vjerujem da je sve to moguće. Strpljivo, polako i čekajući pravi moment da se u svakoj sredini sve kockice poslože.

► **Osim otvorenja Hrvatskog doma – Matice u godini na izmaku značajno je i potpisivanje sporazuma o suradnji s Hrvatskom zajednicom županija. Značajna i sustavna pomoć stizat će Hrvatima u Srbiji. Je li to samo nastavak prijašnje dobre suradnje s nekim županijama, koje su prethodnih godina bile potpora Hrvatima u Srbiji? U koja područja će najveći dio sredstava biti usmjeren?**

To je nastavak Božje providnosti. Razmišljajući koliko se s izgradnjom Matice snaga naše zajednice povećala, koliko su ideje i uključenost pojedinaca narasli, koliko se rodila motivacija i u drugim mjestima, ne znam kako bismo s početnim minusom svake godine uspjeli sve to održati. Prijašnjih godina svakog 1. prosinca bili smo 90.000 eura u minusu za redovito funkcioniranje, plus gomila zamolbi na stolu koje se trebaju poslati ukoliko želimo zadržati poticaje izvannastavnih aktivnosti, udžbenika, prijevoza (koje je iznosilo više od polovice osnovnog proračuna), ukoliko želimo imati više od troje uposlenih u HNV-u i ukoliko se uopće želimo javljati na telefon da budemo našim ljudima od pomoći. Iskreno, bojim se i razmišljati kako bismo to uspjeli da jednom prilikom župan Krapinsko-zagorske županije **Željko Kolar** nije rekao: »Nazad više ne možete. Vi ovaj tempo morate održati! A bez financija će to teško ići«. I tako je cijela priča počela. A kako će se novac potrošiti? Uh. Više novca, veća odgovornost. Početkom sljedeće godine ćemo zato, umjesto klasične sjednice vijeća, imati radni sastanak na kojem ćemo napraviti detaljni godišnji i financijski plan. Moraju Hrvati u svim mjestima početi osjećati podršku Hrvatske. Mora se svake godine izlistati nekoliko kapitalnih i puno malih projekata. Zbog ograničenih ljudskih (profesionalno uposlenih) resursa, na žalost, neće sve ideje odmah moći biti realizirane, ali pomalo i polako. Pred nama vrijeme rasta tek predstoji.

► **Ovo je bila druga godina kako su realizirani projekti prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija. S 400.000 eura u 2022. sredstva su ove godine povećana na 530.000 eura, a najava je da će naredne godine to biti i dva milijuna eura. Kroz ovaj natječaj Hrvati u Srbiji imaju sličnu vrstu pomoći kao i Hrvati u BiH, gdje su konstitutivan narod. Kako komentirate dosadašnje projekte i što se planira za 2024., možda nekoliko strateških projekata?**

To se dogodilo zahvaljujući viziji DSHV-a, osjetljivosti Vlade Hrvatske i odgovornosti pripadnika naše zajednice. Sve se moralo poklopiti da zaslužimo ovu veliko postignuće za našu zajednicu. S ovim sredstvima koja

će se uliti direktno u rad udruga, crkve i institucija naše zajednice vjerujem da će sve dobre ideje moći oživjeti. Imali smo nekoliko susreta na kojima smo razgovarali o kapitalnim i manje kapitalnim projektima kako bismo napravili jedinstvenu strategiju razvoja na razini cijele zajednice. Viši stupanj od otočnog, pojedinačnog apliciranja na program prekogranične suradnje bit će zajednička vizija i udruženo djelovanje. Osim jednostavnije realizacije projekata, takav nastup imat će još dodatnih vrijednosti učvršćivanja zajedništva i međusobnog umrežavanja. Vjerujem da smo kao zajednica to kadri napraviti, pogotovo što smo se u prethodnim ciklusima pokazali kao vjerodostojni partneri. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije bilo je izuzetno zadovoljno kako su naše udruge i predstavnici crkve i institucija realizirali i opravdali sve projekte. Zbog toga nam je i ukazano ovo veće povjerenje i dodatnih dva milijuna eura, koje ćemo se opet još više potruditi opravdati.

**C**jelovita vizija razvoja naše zajednice podrazumijeva osigurane uvjete za napredak i najmanjeg mjesta gdje se izrodi inicijativa od strane naših ljudi. Ono što »central« može učiniti jest izgraditi »maticu«, pribaviti početna sredstva, osigurati za osnovno funkcioniranje i uliti motivaciju za djelovanje.

► **Na kraju godine stigla je još jedna lijepa vijest: za pripadnike hrvatske zajednice koji studiraju u Srbiji osigurano je 150 stipendija. Je li to još jedan od načina da matična domovina pomogne svoju manjinu u Srbiji i koliko je to značajno budući da je to pomoć mladima koji bi mogli ostanu ovdje i biti značajni i aktivni članovi zajednice?**

Ovo je vijest koju smo godinama iščekivali. Zagovarali smo dugo ovaj poticaj, jer nam je od strateškog značaja bilo važno poticati naše studente koji će sasvim sigurno ostanu živjeti i raditi tamo »gdje su posijani«. Sada kada imamo lektorat i kada možemo osigurati i jezičnu stručnost, uz ove stipendije, mlade pripadnike naše zajednice moći ćemo motivirati da svojim talentom obogate našu zajednicu. Zahvalni smo ministru **Radovanu Fuchsu** na prepoznavanju važnosti potrebe i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske što su usvojili ovakvu odluku, a ono što bi još bilo jako važno jest da ostanemo i nadalje uključeni i u procese donošenja odluka te da one koje najviše doprinose zajednici ovim stipendijama i nagradimo.

► **Bili ste domaćin predstavnicima Hrvata iz više država gdje su priznati kao nacionalna manjina. Vi ste i predsjednica Odbora za hrvatsku nacionalnu**

**manjinu Savjeta Vlade Hrvatske. Zajednice su različite brojnosti, različito su organizirane. Kada poredite Hrvate u Srbiji i njih, ima li mjesta zadovoljstvu i kako im se može pomoći?**

Mjesta zadovoljstvu će biti kada vidimo da smo makar malo doprinijeli da svaka, pa i najmanja, zajednica napreduje. Sastanak koji smo imali u Subotici bio je izuzetno koristan, ne samo u smislu razmjene ideja i praksi nego i u smislu motivacije za zajedničkim nastupom. Puno je dodirnih točaka gdje bismo zajedno mogli nastupiti. Za Hrvatsku hrvatska manjina izvan Hrvatske nije velika i skupa investicija, ali bi dobit od naše snage za Hrvatsku mogla biti velika. Izazovi su različiti s obzirom na status ili potporu domicilnih nam država. Npr. Hrvati u Austriji, Rumunjskoj ili Mađarskoj nemaju poteškoća s financijama, ali borba za očuvanje identiteta nam je svima teška. Stoga nam je jako važno da se držimo zajedno, razmjenjujemo iskustva i međusobno se podupiremo. Bilo je i nekoliko međusobnih posjeta u međuvremenu Hrvatima u Beču i Bugarskoj. Nakon ovog susreta uslijedit će i zajednički dokument koji ćemo predstaviti na sljedećem Savjetu vlade za Hrvate izvan Hrvatske.

► **Više od godinu dana Hrvati u Srbiji imali su »svog« ministra Tomislava Žigmanova. Koliko je ministarska pozicija bila vjetar u leđa Hrvatima u Srbiji?**

Ministarska pozicija bila je ne vjetar u leđa nego motor koji je cijelu zajednicu povukao u jednom pravcu kakav smo odavno trebali zauzeti. Presretni smo i prezahvalni da imamo matičnu domovinu koja nas nije ostavila, no od domicilne države Srbije ne odustajemo. Kada bi Hrvati u Srbiji »ojačali do krajnjih granica«, ne bi bili ugroza svojoj državi nego naprotiv velika snaga. Zbog toga ćemo biti ustrajni dokle god se to ne dogodi, a onda kreativno i konstruktivno graditi državu u kojoj živimo. »Rasti gdje si posijan« naš je moto koji i u najmlađe usađujemo. Ipak, moram reći kako sam nakon posljednjih parlamentarnih i pokrajinskih izbora bila razočarana do granica zaključavanja HNV-a na nekoliko mjeseci. Čudno mi je kako pripadnici naše zajednice iskazuju veliko zadovoljstvo pozitivnom klimom i svime što u zajednici posljednjih godina raste, i kako slobodno traže pomoć i podršku kad god im je ona potrebna, no ipak na koncu kada dođe do momenta podrške opstanku te iste politike koja im je omogućila i prekogranične projekte i stipendije i putovanja i sve projekte, izaberu »tuđince«. Bez DSHV-a ne bi bilo ovakvog HNV-a. Bez glasa pripadnika naše zajednice ne može biti ni jednog ni drugog. Moramo se osvijestiti da se ravnoteža između davanja i primanja mora uspostaviti. Inače sve ono gore napisano neće dugo moći opstati. Svoju zahvalnost za sve primljeno također i na izborima u Hrvatskoj moramo pokazati!

► **Naredne godine kao predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća preuzimate Koordinaciju nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Sjećamo se prije nekoliko godina opstrukcije da Koordinaciju preuzmu Hrvati, no 2024. to će se ipak dogoditi. Koje teme, probleme ćete staviti na stol? Je li među njima i Akcijski plan za manjine?**





Da. To je također posljedica odnosa države Srbije spram Hrvata i imenovanja **Tomislava Žigmanova** za ministra u Vladi. Odnos svih drugih nacionalnih vijeća spram Hrvata je također postao pozitivan. No, vjerujem kako neće zažaliti. Spremní smo i na ovom planu potegnuti i napraviti neke iskorake na korist svih nacionalnih vijeća. A na koncu i Srbije. Vjerujem kako nas neće u tome zapriječiti, jer jednu osminu stanovništva, koliko čine nacionalne manjine, dobro je imati za zadovoljne građane. Slično kao u Odboru za hrvatsku manjinu međusobno se možemo puno ispomagati i iskustvima olakšati. Akcijski plan za manjine svakako mora biti jedan od prioriteta.

► **Što su planovi HNV-a za 2024. godinu? Govorili ste na elektorskoj skupštini i o boljoj vidljivosti, razvojnoj agenciji, više terenskog rada, informativnim i edukativnim susretima, umrežavanju akademske zajednice i gospodarstvenika...**

Tako je. Upravo sve što ste naveli dio je naše platforme »Hrvati i dalje zajedno« i ovisno o dinamici završenoga moći ćemo se posvetiti novim projektima. Plan još nismo napravili, ali kako sada stvari stoje završetak izgradnje vrtića na hrvatskom jeziku, otvaranje istog u Monoštoru, dovršetak obnove rodne kuće bana **Josipa Jelačića** i kuće Monoštorske župe, kao i opremanje info studija radi povećanja vidljivosti bit će nam visoko na agendi u 2024.

godini. Osim toga, nakon što je veliki projekt izgradnje Matice završen, vjerujem da ćemo biti više u mogućnosti biti na terenu što nam je svima prioritet, potreba i želja. I osigurati »krug davanja i primanja«. Jer bez toga i Maticu možemo zaključati.

► **Također na elektorskoj skupštini kazali ste kako se odnos kakav hrvatska manjina ima s Hrvatskom »mora preslikati i na našu domicilnu državu Srbiju«. Ima li tu uopće nekog pomaka ili su Hrvati u Srbiji još uvijek neomiljena manjina?**

Ima pomaka, ali čini nam se još uvijek nedovoljno iskrenih kako naš odnos ne bi sličio gradnji kule na pijesku.

► **Ovaj intervju objavljujemo u posljednjem ovogodišnjem broju *Hrvatske riječi*. Što je Vaša novogodišnja želja, a što poruka Hrvatima u Srbiji?**

Novogodišnja želja je da iduće godine svi radimo manje, ali mudrije. Da uživamo više, ali zahvalnije. Da postanemo svjesni vrijednosti života, zdravlja, zajedništva i da odvojimo vrijeme jedni za druge. Da se usmjerimo na davanje, a ne primanje. Da postanemo osjetljiviji i za one koji su u potrebi. Da cijenimo tišinu i da nakon ovog pročitanoj intervju ne komentiramo što bismo mi drugačije uradili i kako bi trebalo biti bolje nego da za doprinose svima skupimo snage i volje. Sretna Nova godina i neka nas sv. Rita sve i nadalje čuva!



Zajednički program triju institucija »Ususret Božiću u Matici«

# Kultura, obljetnice i zabava

***U povodu 10. obljetnice od izlaska »Nove riječi« ZKVH priredio izložbu Darka Vukovića »Otisak misli«, a NIU »Hrvatska riječ« obilježila je 20 godina dječjeg podlistka »Hrcko«***

**T**ri profesionalne hrvatske institucije – Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* – organizirale su prošloga četvrtka, 21. prosinca, u svojem sjedištu u Subotici zajednički zabavno-kulturni program naslovljen »Ususret Božiću u Matici«.

## 10 godina *Nove riječi*

Program u Hrvatskom domu – Matici otvoren je izložbom **Darka Vukovića** pod nazivom *Otisak misli*, koju je priredio ZKVH povodom desete obljetnice od izlaska časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*. Izložba predstavlja osobni pečat Vukovića kao grafičkog dizajnera ovog časopisa, od korica do grafičkih priloga koji su obogatili *Novu riječ*.

Prvi broj časopisa tiskan je u lipnju 2013. godine i on izlazi u sunakladi Zavoda i NIU *Hrvatska riječ* iz Suboti-

ce. *Nova riječ* nastoji pridonijeti prezentaciji ali i kritičkom iščitavanju i valoriziranju aktualne književne produkcije Hrvata u Vojvodini kao i njihova književnog naslijeđa. Glavni i odgovorni urednik *Nove riječi* je **Tomislav Žigmanov**, a izvršna urednica je **Katarina Čeliković**, koja je ovom prigodom govorila o misiji časopisa.

»Povod je doista lijep, deset godina *Nove riječi* koja okuplja one koji pišu, one koji čitaju, one koji svoju umjetnost izražavaju na sasvim osobit, svoj vlastiti način. Glavni urednik i pokretač časopisa Tomislav Žigmanov, tadašnji ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, zamislio je časopis koji će poticati kulturnu komunikaciju kako spram umjetnika u Vojvodini, tako i u matičnoj kulturi, te želi biti stožerna točka okupljanja kreativnih potencijala. Uredništvo časopisa koje je međunarodno, osim prikazivanja aktualne književne produkcije, potiče stvaralaštvo napose mladih autora, ohrabruje stvaratelje, promovira, prezentira, potiče već etablirane autore



na sustavno predstavljanje kako unutar vlastitog kulturnog prostora, tako i unutar prostora cjelokupne hrvatske književnosti, a onda i multikulturalne scene u Vojvodini. Tijekom jednog desetljeća, časopis se nastojao držati visokih standarda, uredničkih, kako u prezentaciji književnih sadržaja, tako i u tematiziranju književnih i umjetničkih fenomena», rekla je Katarina Čeliković.

### Novi život fotografija

Na otvorenju izložbe govorio je i autor radova Darko Vuković, inače magistar grafičkog dizajna i profesor na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Po njegovim riječima, glavni motiv za nastanak predstavljenih radova bila je igra.

»Htio sam kreirati jedan likovni jezik, koji može pratiti književnost, ali može i živjeti autonomno. Tu su motivi običaja Petrovaradina, ima dosta obiteljskih fotografija, ali sam ih htio predstaviti na jedan potpuno drugačiji način, vadeći ih iz konteksta u kom su one nastajale i prebacujući ih u jednu novu priču, dajući im novi život. Priča o ilustracijama je priča o igri, igra je put do slučajnosti, slučajnost je put ka umjetnosti, a umjetnost je igra s početka«, kazao je Vuković.



Ovom prigodom svoje stihove kazivale su pjesnikinje **Josipa Dević** i **Nevena Baštovanović**, a u glazbenom dijelu nastupila je flautistica **Lucija Vukov**.

### 20 godina Hrcka

NIU *Hrvatska riječ* obilježila je jubilej – 20 godina izlaska dječeg časopisa *Hrcko* koji izlazi kao podlistak tjednika *Hrvatska riječ*. Prvi broj izašao je 15. prosinca 2003.







godine, od 2005. izlazi redovito kao mjesečnik pretposljednog petka u mjesecu, izuzev tijekom ljetne stanke (u srpnju i kolovozu). Djecu su ovom prigodom pozdravile aktualna i bivša urednica **Željka Vukov** i **Ivana Petrekanić Sič**, a priređen je i kviz o poznavanju časopisa uz slatke, čokoladne nagrade.

*Hrcko* je mjesečnik zabavno-informativnog sadržaja. Za cilj ima i njegovanje i svladavanje hrvatskog jezika i

pravopisa. U svakome broju obrađuje se neki događaj ili neka tema koja je predviđena za taj mjesec, nekoliko stranica namijenjeno je za dječje manifestacije, ekskurzije i druga školska zbivanja, a tu su i standardne rubrike: *Knjiga baš za mene*, *Jezični savjetnik*, *Naše riči*, *Kutak za stiholjupce*, *Priča ili slikopriča*, *Kutić za vrtić*, *Upoznajmo vršnjake*, *Pozdrav iz...*, *Duhovni kutak*, *Hrvatski velikani*, *Teen* – priča/serija, kviz *Volim Vojvodinu*, *Hrckove mozgalice*, *Hrckovi detektivi*, *Kuhar*, *Moj kućni ljubimac...* *Također, tu su i križaljke, osmosmjerke, strip, a dvije su stranice osigurane za dječje likovne radove.*

»U proteklih dvadeset godina objavili smo 231 broj, dakle puno se pisalo, crtalo, fotografiralo... Neke rubrike su prisutne od samih početaka, a neke su se mijenjale i doradivale, pa je tako u proteklom periodu u *Hrcku* bilo oko 50 različitih rubrika. Više je od 30 vrijednih suradnika koji su činili ili i danas čine redakciju, a veliki je broj i vanjskih suradnika, gdje osobito treba spomenuti učiteljice hrvatskih odjela ili nastavnici kadar koji izvodi predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, koji redovito šalju dječje radove. Dočekali smo i ispratili dvadesetak generacija učenika koji se školuju na hrvatskom



jeziku i nadam se da ćemo biti dio odrastanja barem još toliko generacija», kaže urednica časopisa Željka Vukov.

### Povratak u prošlost

Prvi broj su osmislili i realizirali prva i dugogodišnja urednica *Hrcka* **Ivana Petrekanić Sič i Zoltan Sič**, koji je ujedno i kreirao izgled *Hrcka*, te mu nadjenao ime. Sljedeći broj *Hrcka* izišao je za Uskrs 2004., a te su godine tiskana još četiri broja. Od početka 2005. podlistak izlazi redovito.

»Iako nisam imala iskustva u uređivanju novina, svjesna važnosti pokretanja jednog takvog lista, prihvatila sam izazov biti prvom urednicom *Hrcka*. U ovom pionirskom pothvatu veliku pomoć i potporu imala sam od mog sadašnjeg supruga Zoltana Siča, a u stvaranju sljedećih brojeva, sa svojim iskustvom i kreativnim idejama, veliku pomoć pružile su **Katarina Čeliković, Ana Čavrgov, Marina Piuković, Bernadica Ivanković, Vesna Huska**. Nastajale su nove rubrike, širio se broj suradnika, uključili smo učiteljice, animirali vrtićance i školarce i *Hrcko* je postajao sve ljepši i bogatiji. Nakon nešto više od deset godina mog takvog angažmana, uređivanje je preuzela moja kolegica Željka Vukov«, kaže Petrekanić Sič.

Danas redakciju *Hrcka* čine: Ivana Petrekanić Sič, **Bernadica Ivanković**, Zoltan Sič, **Katarina Čeliković**, **Marina Piuković**, **Vesna Huska**, **Nevena Gabrić**, lektor je **Zlatko Romić**, ilustratorica **Adrijana Vukmanov Šimokov**, tehnički prijelom rade **Thomas Šujić i Jelena Ademi**, a fotografije izrađuje **Nada Sudarević**.

*Hrcko* ima i svoj pokladni maskenbal (pokrenut na ideju novinara *Hrvatske riječi* **Dražena Prčića**) koji od 2004. okuplja veliki broj djece, a maskota *Hrcko* sudjeluje i u pojedinim programima hrvatske zajednice u Vojvodini. Rad i misiju *Hrcka* prepoznalo je i Hrvatsko nacionalno vijeće koje mu je, na prijedlog HPD-a **Bela Gabrić** iz Subotice, ove godine dodijelilo priznanje **Pajo Kujundžić** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Važno je spomenuti i besplatnu distribuciju časopisa. Naime, svi učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture (od 1. do 6. razreda) dobivaju besplatno svaki broj *Hrcka* koji stiže u škole.

### Druženje uz kuhano vino i medenjake

Program »Ususret Božiću u Matici« završen je druženjem u dvorištu Hrvatskog doma – Matice. Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** ovom je prigodom čestitala predstojeći Božić te se zahvalila svim aktivistima i volonterima koji su sudjelovali u aktivnostima i postignućima hrvatske zajednice u 2023. godini.

Okupljeni su se družili uz medenjake, kuhano vino i zamedljanu rakiju. Bili su postavljeni i štandovi s prigodnim rukotvorinama, a prikupljale su se i donacije za blagdan-sku humanitarnu akciju. Nastupio je i dječji zbor *Raspjevanje zvjezdice* pod ravnanjem **Marine Piuković**.

I. B. / D. B. P.





Retrospektiva tema iz 2023.

# Najgore prošli poljoprivrednici

**R**ado istražujemo problemske teme s kojima se suočavaju stanovnici naselja gdje žive Hrvati. Tako smo se i u protekloj godini trudili pratiti i pisati o svim važnim društvenim događajima koji su utjecali na život vas, naših čitatelja.

Zbog pretežne poljoprivredne opredijeljenosti Hrvata u Vojvodini, najviše pažnje posvetili smo poljoprivredi o kojoj se ove godine trebalo i itekako imalo što i pisati. Vedrije teme iz gospodarstva donijele su nam analize gospodarske suradnje Srbije i Hrvatske. Raspoloženje je opet splasnulo kada smo se dotaknuli željezničke infrastrukture između ove dvije države, ali i stanja unutarnjeg željezničkog prometa te pitanja ekologije, klimatskih promjena i njihovih posljedica.

## Loše otkupne cijene proizvoda

Godine iza nas poljoprivrednici se sigurno neće rado sjećati. Obilježile su je uvođenje e-Agrara, niske cijene proizvoda na tržištu, nepovoljni vremenski uvjeti, zarazne bolesti i protesti poljoprivrednika.

Nakon prošlogodišnje suše, ratari su primili novi udarac – u žetvi ih je dočekala rekordno niska otkupna cijena pšenice. Cijena od 20 dinara, koja je gotovo dvostruko niža u odnosu na žetvu iz 2022., dovela im je u pitanje rentabilnost proizvodnje. Nametnulo se pitanje je li cijena prošle godine bila nerealno visoka ili je ove godine cijena nerealno niska.

Agroanalitičar **Žarko Galetin** rekao je kako se istina nalazi negdje na sredini te da je i jedna i druga cijena posljedica geopolitičkih odnosa dva velika proizvođača i izvoznika pšenice – Rusije i Ukrajine.

»Isplativost proizvodnje ove godine umanjile su i nepovoljne klimatske prilike koje su uvjetovale i dodatne agrotehničke mjere, što je poskupjelo i ovako skupu proizvodnju. Računica je takva da poljoprivrednici s prinosom manjim od 5 tona po hektaru pšenice ove godine posluju s gubitkom«, rekao je Galetin.

Ovogodišnje kretanje cijena na tržištu poljoprivrednih proizvoda komentirao je i generalni direktor kompanije *Meteor Commerce* mr. **Jeca Ilić**.

»Sada kada imamo u vidu da je u odnosu na prošlu godinu, npr. cijena kukuruza niža negdje između 55 % i 60 %, soje oko 45 %, pšenice i suncokreta oko 40 %, s tim inputima od prošle godine ako promatramo samo jednogodišnju proizvodnju, to su ogromni problemi za proizvođače. Iz tih razloga, bez nekog oblika ozbiljnijeg poticaja u sektoru poljoprivrede već smo u problemu, a možemo doći u još ozbiljniji problem, rekao bih ne samo kao poljoprivreda nego i cjelokupno gospodarstvo«, rekao je Ilić.

Loša cijena, smanjena mogućnost izvoza, naročito k Rusiji i klimatske promjene faktori su koji su utjecali ove godine na krčenje mnogih voćnjaka na području Tavan-kuta.

Vadilo se sve: breskve, višnje, jabuke... Voćari kojima vrsta tla dopušta prešli su na ratarske kulture; povrće po-







put krumpira, paprike i luka, a pojedinci zbog financijske iscrpljenosti nisu niti vadili sadnice voća već su samo prestali s proizvodnjom.

»Meni ogromne pare trebaju da iskrčim voćnjake. Svugdje imam sustave za navodnjavanje jabuka, na 20 hektara imam mrežu, imam hladnjače, traktore, sve što treba za suvremeno voćarstvo, ali džabe. Sad kad više ništa ne moram ulagati došla je situacija da ne mogu opstatik«, rekao je tavanakuti voćar **Pere Imgrund**.

Jabuka iz Tavanakuta najviše se izvozila u Rusiju. Sada kada je to tržište oslabilo, roba više nema kupca za što Imgrund krivi lošu stratešku politiku države.

Stručni suradnik za zaštitu bilja Poljoprivredne stručne službe Subotica **Nikola Ostrogonac** potvrđuje kako je evidentno smanjenje površine pod voćnjacima u Tavanakutu, ali da će se konkretni podaci vidjeti nakon objavljivanja rezultata Popisa poljoprivrede koji je proveden koncem godine.

Godišnja proizvodnja u stočarstvu u Srbiji pala je za dva do tri posto. Negativan trend bilježi se u svim granama stočarstva, osim u ovčarstvu.

»Sam podatak da je odnos biljne i stočarske proizvodnje u korist biljne 72:28 govori o stanju u stočarstvu. Nekada je taj odnos bio 60:40 u korist biljne proizvodnje, a u razvijenim zemljama Europe taj odnos je 60:40, ali u korist stočarske proizvodnje«, kazao je tajnik Odbora za stočarstvo PKS **Nenad Budimirović**.

Višegodišnjem stalnom padu proizvodnje u stočarstvu ove godine doprinijela je i afrička kuga koja je pogodila svinjogojstvo.

»Kako sada davati preporuke proizvođačima da šire svoju proizvodnju? Ukoliko je netko planirao podizanje novih objekata, kupovinu genetskog materijala, to sada ne treba raditi. Oni koji su imali afričku kugu svinja na svojim gospodarstvima trebaju sada pričekati jedan period prije unošenja novih životinja. Dokle će to trajati, ne znamo. Vidjet ćemo kako će se bolest razvijati narednih mjeseci«, rekao je Budimirović koncem srpnja.

»Ako se ovako nastavi, možemo očekivati daljnji pad proizvodnje svinjskog mesa. Ionako naša proizvodnja nije dovoljna za domaće potrebe već smo orijentirani na uvoz svinjskog mesa koje se koristi za preradu«, rekao je Budimirović.

### Dva velika protesta poljoprivrednika

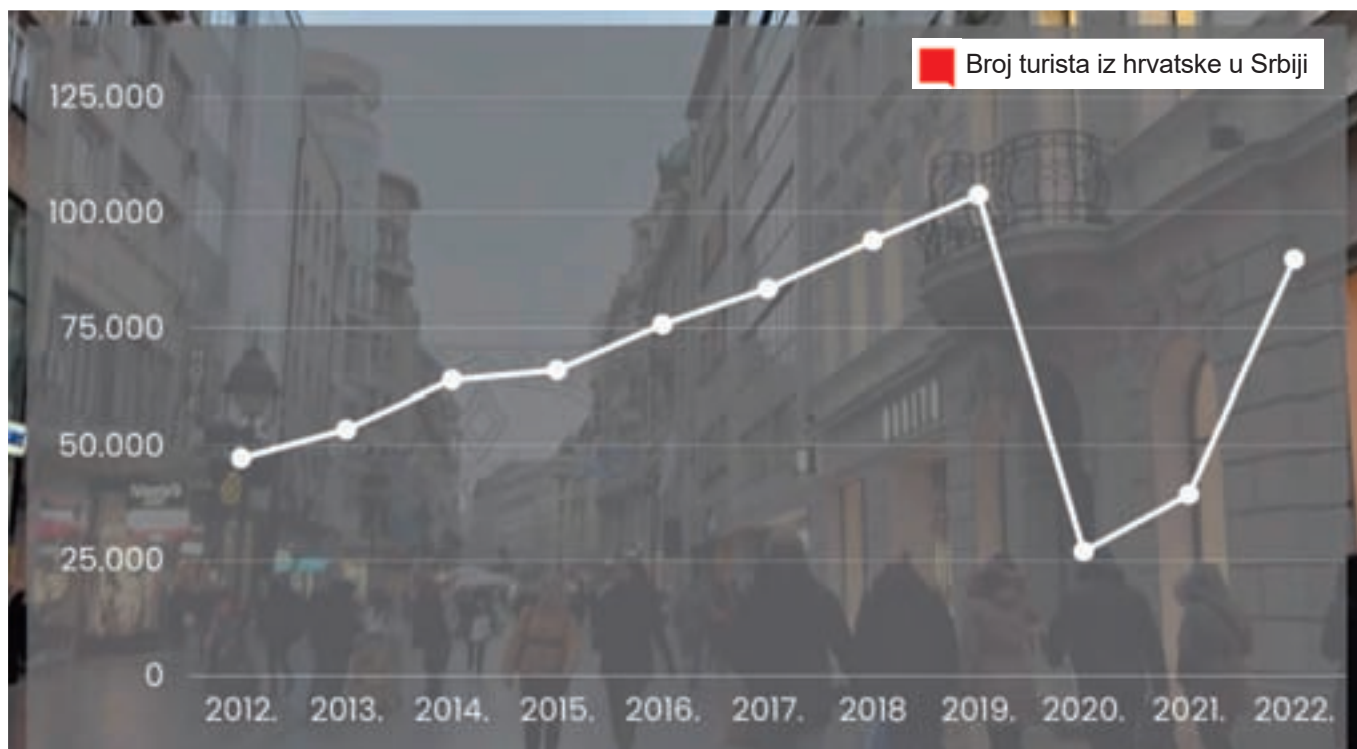
Nezadovoljstvo poljoprivrednika u svim njezinim granama eskaliralo je protestima.

Najprije su u svibnju pet dana uzastopno poljoprivrednici traktorima blokirali glavne prometnice diljem Srbije, a protest je okončan kada je u Vladi ispunjeno svih deset zahtjeva poljoprivrednika. Sporazum o suradnji u području poljoprivrede potpisan je između Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i udruženja poljoprivrednika koji su organizirali protest.

»Mi ne želimo blokirati, trebamo pregovorima nešto postići, a ne ovakvim stvarima«, rekao je povodom protesta predsjednik Udruženja poljoprivrednih proizvođača iz Subotice **Miroslav Matković**.

Na drugi protest, također blokirajući puteve diljem Srbije, poljoprivrednici su se odlučili u studenome. Povod protesta bio je nepoštivanje u svibnju usvojenih zahtjeva. Kako su naveli, sporne su dvije točke – prva je uređenje tržišta i burze, a druga plavi dizel. Nakon devet dana protest je obustavljen, jer je postignut, kako poljoprivrednici kažu, »djelomičan dogovor« između njihovih udruženja i Vlade.

Svibanjskim sporazumom regulirani su zahtjevi poljoprivrednika: za ovu godinu povećane su subvencije po ha s 9.000 na 18.000 dinara, i to 6.000 za dizel gorivo, a 3.000 direktno. Od sljedeće godine bit će podignuta maksimalna granica površine obradivog poljoprivrednog zemljišta od 20 ha, propisana za ostvarivanje prava na osnovne poticaje za biljnu proizvodnju, na 100 ha. Povećana je premija za mlijeko s 15 dinara po litri na 19; poticaji za kvalitetne priplodne mliječne krave povećane su



s 30.000 dinara na 40.000 po grlu; nadoknada za odvođenje smanjena je za 50 %, dok će od sljedeće godine biti ukinuta. Obećano je kako će se provesti analiza kontrole uvoza mlijeka i mliječnih proizvoda te intenzivno nastaviti komunikaciju s proizvođačima mlijeka; regulirat će se tržište uvođenjem kvota za proizvođače, prerađivače i uvoznike mlijeka; pronaći će se rješenje za otkup mlijeka proizvođačima kojima je otkup otkazan; provest će se analiza tržišta u pogledu uređenja žitarica te uvesti tzv. plavi dizel koji se odnosi na olakšice u visini akcize na 100 litara dizel goriva po ha, a sve upisane površine u registru poljoprivrednih gospodarstava.

Ove godine uspostavljen je novi poljoprivredni informacijski sustav u okviru eUprave – e-Agrar. Cilj njegovog uvođenja je modernizacija i ubrzanje procesa upisa i promjene podataka u Registru poljoprivrednih gospodarstava, kao i brže odobravanje poticaja i isplata. Iako je mlađima ova digitalizacija olakšala i ubrzala posao, starije generacije susrele su se s problemom neznanja rukovanja aplikacijom te nedostatkom uređaja i interneta.

Razgovarali smo s poljoprivrednicima ove godine i o problemu eksproprijacije zemljišta s kojom su se susreli uslijed izgradnje brze pruge Beograd – Budimpešta i ceste Sombor – Kikinda.

»Oni hoće platiti zemlju koja je oduzeta, a neće platiti izgubljenu dobit. Gdje ja sada mogu kupiti nova dva hektara kada se veliki poljoprivrednici otimaju za oranice i podižu cijene?«, rekao je **Marin Katačić** iz Berega, mjesta gdje započinje cesta koja će povezati mađarsku i rumunjsku granicu.

Trasa je već ucrtana, što znači da je već urađena i eksproprijacija zemljišta. Od Ministarstva građevinarstva, prometa i infrastrukture *Hrvatska rijec* zatražila je podatke o tome koliko je zemljišta oduzeto na teritoriju Grada Sombora, koje su to kategorije zemljišta i je li već nešto

od oduzetog zemljišta plaćeno i po kojoj cijeni. Odgovore nismo dobili.

Slične muke muče i subotičke poljoprivrednike. Ne samo da su im njive presječene prugom, već do svojih parcela sada moraju obilaznom cestom, jer se nadvožnjaci grade tek na nekoliko mjesta.

»Jedna njiva koju obrađujemo baš je u specifičnom položaju. Kut je ostao zarobljen između stare i nove pruge, mi nemamo način kako doći do nje. Koliko znam, postoje tri nadvožnjaka u našoj blizini, je li to dovoljan broj, vrijeme će pokazati. De facto, mnogi će prolaziti kilometre s mehanizacijom kako bi došli do udaljenih parcela koje su nekada bile jedna cjelina«, kazao je **Marko Ušumović**.

### Gospodarstvo Srbije – Hrvatske

Istraživali smo i gospodarske odnose između Srbije i Hrvatske. Početkom godine analizom odnosa iz 2022. ukazali smo na nastavak trenda rasta gospodarske suradnje ove dvije države budući da je trgovinska razmjena početkom godine bila uvećana za čak 53 posto.

U trgovinskoj razmjeni Srbija ostvaruje suficit kojemu su u značajnom mjeri pridonijele i hrvatske tvrtke koje posluju u Srbiji. Procjene su da oko 20 posto izvoza iz Srbije u Hrvatsku čini upravo izvoz tvrtki koje su u vlasništvu hrvatskih kompanija. Srbija je u prošloj godini u Hrvatsku najviše izvozila električne energije, mineralna gnojiva i suncokretovo ulje.

Početkom godine u Srbiji je prema podacima Agencije za privredne registre poslovalo preko tisuću tvrtki iz Hrvatske, a u njima uposlano više od 10.000 radnika.

Između Srbije i Hrvatske porastao je i broj turista, ali je njihov udio u ukupnom broju turista ove dvije države i dalje neznatan.



Prema podacima Hrvatske turističke zajednice (HTZ) i Turističke organizacije Srbije (TOS) iako raste broj turista iz Hrvatske koji posjećuju Srbiju, i dalje više turista iz Srbije posjeti Hrvatsku negoli obratno. Turisti iz Srbije duže se zadržavaju u Hrvatskoj negoli turisti iz Hrvatske u Srbiji. Turisti iz Srbije najčešće u Hrvatskoj posjećuju Istru, dok su turisti iz Hrvatske u Srbiji najbrojniji u Beogradu i Vojvodini.

Prema dostupnim podacima za ovu godinu, srpski turisti u Hrvatskoj čine svega 1,2 posto svih turističkih dolazaka, dok kod noćenja zauzimaju 1,5 posto prometa. Vrijednosti su nešto veće kod udjela hrvatskih turista u Srbiji, jer čine 6,6 posto u odnosu na broj ukupnih dolazaka i 5,6 posto noćenja.

Trend rasta gospodarske suradnje ne prate i prometne veze ove dvije države, barem kada je u pitanju željeznički promet.

Već tri godine, od pandemije covida ne prometuju putnički vlakovi između Beograda i Zagreba te Bogojeva i Erduta.

Što se tiče pravca Bogojevo – Erdut, iz Hrvatskih željeznica i Srbijevoza poručuju kako vlakovi ne prometuju iz tehničkih razloga. I dok na pruzi Bogojevo – Erdut nema uvjeta za vraćanje putničkih vlakova, za teretne uvjeti postoje. Iz Uprave carina doznali smo da preko Carinske ispostave Željeznička stanica Bogojevo mjesečno u Srbiju uđe oko 20 teretnih željezničkih kompozicija. Isto toliko u Hrvatsku iz Srbije.

U Srbijavozu smatraju da tehnički uvjeti nisu jedini razlog što putnički vlakovi nisu vraćeni na prugu Beograd – Zagreb već da s hrvatske strane postoji manjak zainteresiranosti za ponovnu uspostavu prometa, jer je hrvatska strana u pregovore uvela neke neuobičajene zahtjeve poput sudjelovanja u troškovima na hrvatskom dijelu teritorija. Potvrdu te tvrdnje koja se tiče prometa na pruzi Zagreb – Beograd nismo dobili u HŽ-u.

## Željeznička povezanost Šida

Pisali smo i o unutarnjem željezničkom prometu. Posebno nas je interesirala tema željezničkog pravca Beograd – Šid, jer građani Šida koji putuju u Beograd ovise o ovim vlakovima. Iz ovog pograničnog grada do prijestolnice prometuju svega dva autobusa, i to jedan u poslijepodnevnim, a drugi u večernjim satima. Pet je polazaka vlakova, ali oni razdaljinu od 100 kilometara prelaze za dva i pol sata, koliko traje put od Beograda do Šida.

»Na početku studiranja mi nije bio problem putovati vlakom. Karta je jeftina i duži put do kuće mi nije predstavljao problem. Međutim, poslije prve godine studiranja, kada sam imao više obveza zbog posla koji radim, dva i pol sata putovanja mi je postalo pre zamorno. U Šid sada uglavnom dolazim autom, što je prilično skupo, pa zbog toga i ne dolazim često«, kaže student **Milan Petrović**.

Radi potrebe pisanja teksta poslali smo upit Infrastrukturi Željeznice Srbije s pitanjem kada građani Srijema mogu očekivati početak obnove i modernizacije pruge od Stare Pazove do Šida, ali nismo dobili odgovor.

## Stara Bingula bez škole

Tijekom godine pisali smo nekoliko serijala tekstova, a jedan je bio i o uvjetima života u naseljima gdje žive Hrvati. Obišli smo 19 sela diljem Vojvodine gdje su Hrvati većinsko stanovništvo ili su zastupljeni u značajnom broju. Istraživali smo kako žive mještani naselja s teritorija Bačke: Grada Subotice (Đurđin, Mala Bosna, Verušić, Gornji Tavankut, Mirgeš, Bikovo), Grada Sombora (Bereg, Lemeš, Monoštor, Nenadić, Bezdanski put, Gradina) općine Bač (Plavna, Bođani); i Srijema: Grada Srijemska Mitrovica (Stara Bingula), općine Beočin, općine Ruma (Nikinci i Platičevo), općine Inđija (Novi Slankamen), op-





ćine Ruma (Hrtkovci), općine Stara Pazova (Golubinci) i općine Šid (Batrovci i Ljuba). U svim mjestima primjetno je smanjenje broja stanovnika i degradacija uvjeta života naročito kada su u pitanju infrastrukturni projekti koji ovise o državnim novcima. Pojedina naselja čak nemaju niti vodovod, a kanalizaciju većina nema. Tako je bez kanalizacije i Monoštor koji je smješten u specijalnom rezervatu prirode. Mnoga mjesta nemaju funkcionalan dom kulture niti bilo koji drugi javni prostor pa tako za seoska okupljanja, koncerte i priredbe koriste župne dvorane.

Nedostatak javnog prostora naročito su istaknuli mještani Đuđina, jer pored toga što nemaju dom kulture, njihova škola je jedina s teritorija Grada Subotice koja nema niti dvoranu za tjelesni odgoj. Na cestovnu infrastrukturu žalila se većina ispitanika. Problem su im neodržavane ceste, neasfaltirane ceste (slučaj Gornjeg Tavankuta) i loši atarski putovi. Nedostatak pješačke i biciklističke staze za koju se godinama bore naročito su istaknuli stanovnici Verušića i salašarskih naselja Nenadić, Bezdanski put i Gradina, jer su bez nje prinuđeni kao pješaci koristiti veoma prometne ceste.

Sve navedeno doprinijelo je odljevu mlađeg stanovništva iz ovih naselja, a drastičan dokaz toga je Stara Bingula u kojoj se ove godine zatvorila osnovna škola jer nije bilo više niti jednog učenika koji bi ju pohađao. U trenutku zatvaranja škole u ovom fruškogorskom selu od preostalih 100 stanovnika živjelo je samo jedno dijete uzrasta tri godine.

### Degradacija Tavankuta

Tijekom 2023. obrađivali smo i ekološka pitanja i izazove s kojima se suočavaju stanovnici Vojvodine.

Početkom godine obišli smo privatnu parcelu u Čikerijanskoj šumi kraj Tavankuta iz koje se još od ljeta 2022. iskopavao pijesak radi potreba izgradnje pruge Subotica – Novi Sad. U razgovoru s jednim od vlasnika doznali smo kako se iskop obavlja na oko 9 hektara i da je vrlo

izvjesno da se površina eksploatacije proširi na još toliko, budući da je najavljeno kako će iskop trajati još godinu dana i da će se pijesak izvoziti u Mađarsku.

Dok nam je s jedne strane član Savjeta Mjesne zajednice Tavankuta **Tomica Vojnić Mijatov** pričao da u selu vlada veliko nezadovoljstvo, jer su mještani ogorčeni prvenstveno zbog rupe koju su nenadano dobili u svojoj okolini, ali i zbog velikog broja kamiona koji svakodnevno pod teretom prolaze kroz selo, oštećuju im ceste, kolnike, čak i kuće, s druge strane jedan od tri vlasnika parcele, Subotičanin **Zlatko Lazarević** ne vidi ništa sporno u tom poslu. Naprotiv, naveo je kako će na mjestu eksploatacije napraviti ribnjak i turistički kompleks bogatog sadržaja.

»S tri bunara ćemo puniti korita. Neće to smetati nikome, jer su bunari dubine 200 m. Voda koju izvučemo će i ostati ovdje. Gledamo da to bude čisto, uredno, da stavimo filtrirajuće uređaje, kao da je s najčistijeg potoka voda«, izjavio je Lazarević.

Direktorica Udruženja Centra za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR) **Nataša Đereg** komentirala je kako će ovakvi iskopi dovesti do degradacije tla, a bunari od 200 m dubine narušiti i ovako lošu vodoopskrbu sela.

Ekološki problemi ove godine isplivali su u javnost i iz Vajske u općini Bač. Selo je to koje je u travnju postalo značajna ekološka tema zbog dima i smrada proizvedenih spaljivanjem sekundarnih sirovina (plastičnih kablova) kako bi se iz njih dobio bakar.

»Spaljivanje otpada se vrši u ataru naselja Vajska i dvorištima kuća. Spaljivanje se najčešće vrši kada inspekcija ne radi, rano ujutru i u večernjim satima. Uglavnom otpad spaljuju Romi, a kako sami kažu od toga žive, to im je jedini izvor prihoda«, poručili su nam iz Općine Bač.

Za sada općina odbija slučaj paljenja otpada u Vajskoj staviti na dnevni red, pa će tako pitanje zdravlja mještana Vajske ostati problem kojim će se baviti oporbeni vijećnici.

S obzirom na to da Vojvodina spada u šumom najsiromašnije regije u Europi sa samo 7,1 % šumovitosti ovoj problematici posvetili smo dosta pažnje. Prostornim





planom AP Vojvodine planirano je povećanje šumovitosti do optimalnih 14,32 %. Izvršni direktor za šumarstvo ekologiju i razvoj JP-a *Vojvodinašume* **Marko Marinković** kaže kako je problem što u Vojvodini nema dovoljno šumskog zemljišta da bi se Plan ispunio te je potrebno saditi drveće doslovce gdje god je moguće, a dozvoljeno.

Iako je potrebno udvostručiti površinu pod šumama, istraživač u ekološkom centru Stanište **Dejan Maksimović** kaže kako ne postoji sustavno planiranje pošumljavanja Vojvodine – niti na lokalnoj, niti na pokrajinskoj, niti na republičkoj razini. Među 45 općina i gradova u Vojvodini samo jedna, Srbobran, ima višegodišnji plan pošumljavanja, a Maksimović kaže kako ova činjenica govori da lokalnim samoupravama pošumljavanje »nije ni na kraj pameti«

Dipl. ing. šumarstva dr. **Saša Orlović** iz Instituta za nizinsko šumarstvo i okoliš ističe da Vojvodina nije područje šuma, već močvara koje su isušene kanalima kako bi se zemljište moglo obrađivati. Ipak, upozorava da mora biti minimum površine i pod drvećem kako bi poljoprivređa bila i dalje održiva, kako bi se popravila mikroklima i izbjegli temperaturni ekstremi i na koncu kako bi ljudi lakše živjeli.

### Nevrijeme u Srijemu

Prema riječima stručnjakinje s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu **Željke Jurakić** Srbija spada u takozvane vruće točke na Zemlji, što znači da se zagrijava brže od prosjeka.

»Porast temperature za jedan stupanj Celzija za posljedicu ima štetu na usjevima od 10 posto. U narednim desetljećima ovo će biti najizraženije u području Mediterana, gdje se očekuje smanjenje prinosa žitarica i do 25 posto«, kazala je **Željka Jurakić**.

Neizbježne klimatske promjene koje utječu na našu sredinu povećavaju učestalost i ekstremnih vremenskih događaja. Tako je olujno nevrijeme u srpnju pogodilo Srbiju i države u okruženju. Kod nas je najviše štete pretrpio Srijem gdje je načinjena velika materijalna šteta na njivama, vjerskim objektima, javnim i privatnim stambenim zgradama. Najveću štetu pretrpjele su rumska, srijemskomitrovačka i šidska općina u kojima je proglašena i izvanredna situacija.

»Više od 20.000 hektara poljoprivrednih površina su pretrpjeli ogromne gubitke. Nastala je velika šteta i na višegodišnjim voćnjacima, vinogradima kao i u šumama na području šidske općine. Svih 18 naseljenih mjesta u šidskoj općini su pogođena olujom«, istaknuo je predsjednik Općine Šid **Zoran Semenović**.

Velika materijalna šteta pričinjena je i na vjerskim objektima u Srijemu. Oštećene su i katoličke crkve, župne kuće i sakralni spomenici u Srijemskoj biskupiji: crkva u Golubincima, Staroj Pazovi, Rumi, Srijemskoj Kamenici, Čereviću i u Beočinu. U šidskoj općini od 15 katoličkih crkava oštećeno je 11, a najviše je stradao krov crkve u Erdeviku. Posljedice velikog nevremena vidljive su bile i u mjestima i župama u kojima žive banatski Hrvati. Štetu su pretrpjeli crkva i župni dom u Starčevu i Opovu.

J. D. B.



Naši gospodarstvenici

# Poslovne priče iz 2023.

*Svaki gospodarstvenik, poljoprivrednik ili obrtnik s kojim smo razgovarali, unio je u naše tekstove duh stvarnosti, analize tržišta i uvjeta u kojima se posluje, predanosti radu i inovativnosti*

Kroz 2023. godinu imali smo priliku čuti mnogo različitih priča naših gospodarstvenika o tome na koji način su oblikovali vlastiti poslovni svijet. Od njiva, preko radionica gdje se još uvijek čuje zvuk čekića, zapisivali smo priče o ljudima koji su vrijedno radili, stvarali i mijenjali naše okruženje. Imali smo priliku pisati o njihovim uspjesima, ali i problemima s kojima se susreću u svom poslovanju.

Svaki gospodarstvenik, poljoprivrednik ili obrtnik s kojim smo razgovarali unio je u naše tekstove duh stvarnosti, analize tržišta i uvjeta u kojima se posluje, predanosti radu i inovativnosti. Teško je izdvojiti samo nekoliko priča iz ovog bogatog mozaika naših gospodarstvenika. Ovaj izbor ne umanjuje značaj svih drugih priča koje smo zapisali već je pokušaj prikaza raznolikih poslova, izazova u poslovanju, inovativnih ideja...

**Mara Presli** iz Vašice, diplomirana grafička inženjerka i dizajnerka nakon 14 godina života u Novom Sadu, odlučila je sa suprugom **Damirom** preseliti se u selo Vašica



kod Šida. Započeli su vlastiti uzgoj ovaca, počevši s 10 ovaca, a sada imaju 150. Mara je rodom iz Morovića, a Damir iz Šida, ali njegovi korijeni su iz Vašice. Jedan od razloga njihovog dolaska na selo bilo je i zasnivanje obitelji. Ubrzo im se rodio sin **Matej**, a četiri godine kasnije dobili su trojke: **Eleonoru**, **Marka** i **Andreju**. Mara, iako nije imala iskustva u seoskim poslovima, naučila je uzgajati ovce i obrađivati vrt.

»Volim svoje zanimanje, ali volim i ovčarstvo. Život na selu je puno lakši, pogotovo obiteljski život. Mladima bih poručila da dođu živjeti na selo ako imaju mogućnosti. Život je opušteniji iako se mora puno više raditi, ali su prednosti veće, pogotovo za mlade obitelji s djecom, u odnosu na grad«, kaže Mara Presli iz Vašice.

**Mario Dulić** iz Subotice bavi se prijevozom već 19 godina. Njegova karijera započela je 2004. godine s autoprijevoznikom firmom *IC Expres*, a 2010. osnovao je poduzeće *IC MD Logistic*. U početku se fokusirao na prijevoz ljudi, no kasnije se specijalizirao za transport



robe. Danas *IC MD Logistic* ima dvadesetak zaposlenih i pretežno se bavi međunarodnim prijevozom robe. Firma se danas uglavnom oslanja na stalne klijente poput *Rotografike* iz Subotice i *Rey AG* iz St. Galena. Problem u poslovanju je nedostatak kvalificiranih vozača. Iako posao dobro plaća, težak je i zahtijeva odvajanje od obitelji. »Imamo vozila, imamo poslovne partnere, imamo s čim, a nemamo s kim i bojim se da će se taj trend nastaviti. Veliki je problem nedostatak adekvatnih vozača koji bi obavljali međunarodni transport«, kaže Dulić.

Pored posla, Dulić je aktivan u zajednici, sudjelujući i pomažući u organizacijama poput *Dužijance* i *Bunjevačkog kola*. Nudi besplatan prijevoz i podršku za potrebe ovih udruga, smatrajući to svojim doprinosom zajednici.

**Branka Vereš** otvorila je butik ženske garderobe *Libero X* u Subotici prije osam godina. Od skromnog početka, butik je postao popularno mjesto za kupnju ženske





odjeće u Subotici, pružajući raznolik izbor od poslovnog do ležernog stila. Vereš, koja se cijeli život bavi prodajom garderobe, ostvarila je svoj san o vlastitom butiku 2015. godine unatoč nedostatku poslovnog iskustva. Njen butik je počeo suradnju s beogradskim brendovima zahvaljujući Verešinoj upornosti i poznanstvima iz modne industrije. Vereš primjećuje da Subotičanke cijene kvalitetu i spremne su platiti više za odjeću viših standarda. Poslovna garderoba se prodaje tijekom cijele godine, dok se svečanija odjeća prodaje sezonski. Također naglašava važnost investiranja u kvalitetne osnovne komade garderobe.

»Subotica je vrlo specifičan grad za ovaj posao. Svjedoci smo širenja trgovina s polovnom garderobom u strogom centru grada, otvaranja tržnih centara s garderobom niže kvalitete, a tu je i navika naših sugrađana da kupuju izvan Subotice jer 'kod nas ništa nema'. Posvećena sam između ostalog i tome da ponudom kvalitetne robe vratim kupce u naš grad, jer čvrsto vjerujem da kvaliteta uvijek na kraju pobjeđuje«, kaže Vereš.

**Pavle Firanj** iz Nenadića, u blizini Sombora, nastavlja obiteljsku tradiciju poljoprivrede koja se prenosi kroz generacije. Pavle i njegova supruga **Ana** ozbiljno su se počeli baviti mliječnim govedarstvom, počevši s nekoliko grla i kasnije prešli na intenzivniju proizvodnju. Godine 2004. uložili su u izgradnju farme i nabavu junica iz inozemstva, koristeći poticaje i bankarske kredite. Farmerški uzgoj Firanjevih pretrpio je izazove poput svjetske gospodarske krize 2008. i problema s cijenama mlijeka. Ipak, uspjeli su se oporaviti i trenutno proizvode oko 600 litara mlijeka dnevno.

»Vlasnici mljekara se stalno mijenjaju, ne znamo koje su njihove namjere, nitko od njih ne dolazi kod nas proizvođača da čuje što su naši problemi, da razgovaramo o ozbiljnijim investicijama. Jedino što nam pomažu pozajmicama kod plaćanja zakupa državne zemlje«, kaže Pavle.

**Milijana Nimčević** iz Subotice bavi se iznajmljivanjem apartmana od 2017. godine. Započela je s jednim smještajem i sada ima četiri apartmana. Većina gostiju dolazi iz inozemstva, uključujući putnike iz cijelog svijeta, po-



sebno iz Kine. Također, Subotičani koji žive u inozemstvu često biraju apartmane umjesto boravka kod rodbine. Konferencijski i dentalni turizam također donosi goste, najviše iz Skandinavije.

»U Subotici ima oko 240 smještajnih jedinica za izdavanje, a vikendom i za vrijeme godišnjih odmora nema slobodnog apartmana! Broj stanova koji se izdaju na dan se tijekom ovih šest godina, koliko se bavim turizmom, u Subotici jako povećao, ali očito ne toliko kao broj turista jer se često traži apartman više«, kaže Milijana Nimčević.

**Andrej Imrić** iz Subotice postao je prepoznati fotograf u regiji, počevši svoju karijeru prije 13 godina kupnjom prvog fotoaparata na dražbi. Njegova prva gaža bila je fotografiranje prijateljevog 18. rođendana, a uskoro je postao tražen za različite događaje, od rođendana do



svadbi i promo spotova. Imrić vodi fotografsku firmu i studio *Click production*, koji nudi raznovrsne fotografske i snimateljske usluge. Osim u Subotici, snima diljem Srbije i u susjednim zemljama. Njegovi klijenti uključuju velike firme poput *Bekamenta*, a angažiran je i za prestižne projekte poput otvaranja shopping centra *Beo* u Beogradu.

»Nismo mi ogromna kompanija da možemo podijeliti poslove. Još smo mali tim i u ovom poslu je dobro da svi



znaju sve ili što više. Ponekad se dogodi da pošaljem fotografa na teren, a klijent promijeni mišljenje u posljednji tren i zahtijeva i snimku ili nešto treće», kaže Imrić.

Napominje kako se trendovi brzo mijenjaju, posebno s obzirom na popularnost društvenih mreža i potrebu za prilagodbom formatu i dužini sadržaja.

**Vjekoslav Sudarević** je vlasnik veterinarske ambulante i apoteke *Sudarević-Vet* u Subotici. Od malih nogu, zbog ljubavi prema životinjama, znao je da želi postati veterinar. Nakon studija veterine u Zagrebu radio je u



veterinarskoj stanici i 2016. godine otvorio svoju ambulantu. U početku se fokusirao na »veliku praksu« u govedarstvu i svinjogojstvu, no zbog promjena u stočnom fondu i povećanja broja kućnih ljubimaca, preusmjerio se na »malu praksu«. Njegov tim sada uključuje internista za liječenje životinja, kirurga, a njegova supruga radi u prodaji hrane i suplemenata za ljubimce. Sudarević se prilagodio tržištu, proširujući veterinarsku ljekarnu i ulagajući u kiruršku opremu.

»Radimo trenutačno na proširenju trgovine, tj. veterinarske ljekarne. Širimo kapacitete kako bismo imali gdje posložiti robu na adekvatan način. Jednostavno, moramo pratiti i konstantno se prilagođavati novim okolnostima tržišta«, zaključuje Vjekoslav Sudarević.

**Davor Stojić**, rođeni Vukovarac i ekonomist, vlasnik je i direktor Specijalne bolnice *Clinic Olymp* za plastičnu i rekonstruktivnu kirurgiju u Novom Sadu. Preuzeo je kliniku 2016. godine od dr. **Dimitrija E. Panfilova**, poznatog estetskog kirurga. Iako nije stručnjak u medicini, Davor se usredotočuje na marketing i organizaciju klinike, te uspješno vodi poslovanje. Davorova poslovna filozofija temelji se na pristupu koji kliniku smatra ne samo mjestom za medicinske zahvate već i utočištem gdje se stvara povjerenje i slavi ljepota. Svojim iskustvom u različitim poslovnim područjima Davor uspješno vodi kliniku, naglašavajući važnost ekonomije u svakom aspektu poslovanja.



»Rad u zdravstvu je kao i svaki drugi. Treba uvezati neke stvari, platiti račune, osigurati financije. Za dobar rad važno je imati dobre stručnjake. Oni se bave pacijentima, a ja se bavim papirologijom, dozvolama, marketingom«, kaže Davor Stojić.

**Oskar Kovač**, perspektivni mladi kuhar s iskustvom rada u prestižnim *Michelinovim* restoranima, odlučio se vratiti u rodnu Suboticu i otvoriti obiteljski restoran *Salaš Kovač 1920*. Restoran, smješten u bivšoj osnovnoj školi





u Maloj Bosni, otvoren je u kolovozu ove godine, nakon što je salaš kupljen u travnju 2021. Oskar, zajedno sa svojom obitelji – ocem **Dejanom**, majkom **Natašom**, bratom **Oliverom** i bratom od tetke **Markom Kujundžićem**, vodi restoran koji funkcionira kao poljoprivredno gospodarstvo i prima goste samo po zakazivanju.

»Želja nam je zasaditi i vrt gdje bismo uzgajali organsko povrće za potrebe restorana. Možda bude i peradi, a sve ono što nam je potrebno kupujemo od susjeda iz sela, kako bismo ih s jedne strane podržali u njihovoj proizvodnji, a s druge da bismo služili što kvalitetniju hranu iz domaćeg uzgoja (meso, mliječni proizvodi, voće, povrće...)«, ističe mladi kuhar Oskar Kovač.

**Marko Tikvicki**, stočar i profesor veterinarskim tehničarima u Subotici, bavi se uzgojem starih rasa – podolskih goveda, planinskih buša i ovaca rase *vitroge žuje*. On je preuzeo salaš od svog djeda 2000. godine i od tada se posvećuje stočarstvu i konjarstvu. Marko je



proširio svoj uzgoj podolskih goveda nakon što je 2014. godine zbog poplava u Obrenovcu bilo teško nabaviti zdravu telad. Cilj mu je očuvanje autohtonih genetičkih resursa i stvaranje brenda visokokvalitetnih proizvoda od podolskih goveda. Svoju strast prema tradiciji i očuvanju autohtonih rasa Marko uspješno kombinira s modernim pristupom u stočarstvu. Razmišlja o budućim planovima koji uključuju otvaranje vlastite klaonice i prerade mesa, te proizvodnju mliječnih proizvoda, s ciljem stvaranja visokokvalitetnih proizvoda koji će biti prepoznati i cijenjeni na tržištu.

»Razmišljam o otvaranju vlastite klaonice i mini pogona u okviru poljoprivrednog gospodarstva, obradi vlastitih goveda i prodavanju male količine mesa. To znači kreiranje brenda i zaokruživanje cijele priče oko proizvodnje podolskih goveda. Ne želim biti konkurent mesarima, želim imati svoju *free range* govedinu koju će cijeniti određeno tržište. Želim se isticati kvalitetom, jer kada jednom netko proba meso podolaca garantiram da drugo neće htjeti jesti. Budući da buše proizvode izuzetno punomasno mlijeko od oko 6 % mliječne masti, planiram preradu mliječnih proizvoda jer se ne isplati prodavati sirovo mlijeko. Uvijek je bolji viši stupanj prerade vlastitih proizvoda«, zaključuje Marko Tikvicki.

**Vladimir Jakšić** iz Sonte, elektrotehničar po struci, već 15 godina se bavi kamenoklesarstvom, izrađujući nadgrobne spomenike. Postao je jedini kamenoklesar u selu i okolini nakon što je preuzeo posao od svog prethodnika, koji je otišao u mirovinu. U početku je imao financijsku podršku od roditelja za kupovinu potrebne opreme.



Sa suprugom **Editom**, koja mu pomaže u poslu, Vladimir je uspio izgraditi uspješan obrt. Najveći izazov na početku bio im je hoće li imati dovoljno posla, ali su uspjeli prevladati početne teškoće. Njegov obrt ima najviše posla od proljeća do kasne jeseni, a zimi je sezona mirovanja.

»U Sonti se zna: do Svih svetih spomenici moraju biti gotovi. Zimi stižu narudžbine, u proljeće kreću radovi, a najviše se radi tijekom jeseni«, kaže Vladimir Jakšić.

Spomenici se sada izrađuju od prirodnog kamena, koji se uvozi i koji Vladimir nabavlja od trgovaca u Apatinu. Najtraženiji su jednostavniji i jeftiniji spomenici, a cijena zavisi od materijala i dizajna. Vladimir obično radi sam, angažirajući pomoć samo kada ima više posla. Razlike u željama klijenata nisu velike, osim u nekim kulturološkim specifičnostima, kao što su natpisi na zadnjoj strani spomenika kod Mađara u Bogojevu.

Ivan Ušumović



# Kultura vojvođanskih Hrvata u 2023. godini

I u području kulture ovdašnjih Hrvata godinu za nama obilježio je veliki broj događaja. Kod uvrštanja u pregled koji slijedi vodili smo se značajem događaja, od toga da ima regionalni/nacionalni karakter ili da spada u red »brandova« hrvatske zajednice i okuplja veliki broj sudionika ili posjetitelja, da sadržava neki vid nagrađivanja, da je bio u znaku neke obljetnice ili da predstavlja neku značajnu novinu u kulturnom prostoru.

## SIJEČANJ

### Premينو Bela Francišković

12. siječnja u Subotici je preminuo glumac, fotograf i kulturni djelatnik u hrvatskoj zajednici **Bela Francišković** (1936. – 2023.)

### Adaptacija Zavičajne kuće u Gibarcu

Društvo za očuvanje šokačkih Hrvata Gibarac izrazilo je želju da više od 200 godina staru župnu kuću adaptiraju u spomen na nekadašnji Gibarac. Donacijama predsjednika Društva **Đure Martinovića** i članova nabavljen je materijal i namještaj za kuću, a početak obnove župne kuće odobrio je i srijemski biskup koadjutor mons. **Fabijan Svalina**.

### Preminula s. Mirjam Pandžić

24. siječnja u Subotici je preminula časna sestra, orguljašica i zborovoditeljica **Mirjam (Julijana) Pančić** (1942. – 2023.)

### Veliko prelo u Subotici

HKC *Bunjevačko kolo* priredilo je 28. siječnja *Veliko prelo* u dvorani Tehničke škole **Ivan Sarić** u Subotici. Goste su zabavljali *Najbolji hrvatski tamburaši* i ansambl *Ruže* iz Subotice. Među brojnim visokim uzvanicama bili su i ministri vanjskih poslova Srbije i Hrvatske **Ivica Dačić** i **Gordan Grlić Radman** koji su istoga dana ranije održali sastanak u Subotici.

### Monografija predstavljena u Banatu

Znanstvena monografija *Hrvati u Banatu: Doseljavanje, tradicijska baština, identitet*, čija je glavna urednica izv. prof. dr. sc. **Marijeta Rajković Iveta**, predstavljena je 29. siječnja u Opuvu i Starčevu.

### 20 godina od prvog broja Hrvatske riječi

NIU *Hrvatska riječ* podsjetila je 31. siječnja kako je na taj datum prije 20 godina izišao prvi broj informativno-političkog tjednika *Hrvatska riječ*.

### Obnovljen križ na crkvi u Starčevu

Na crkvi svetog Mauricija u Starčevu postavljen je obnovljeni križ. Križ je obnovljen u suradnji starčevačke i opovačke župe sv. Elizabete. Donator križa je predsjednik crkvenog odbora crkve sv. Elizabete **Željko Horvat**.

## VELJAČA

### CD Alena Kopunovića Legetina

Povodom 25 godina od osnutka Požeške biskupije i ređenja njezinog prvog biskupa msgr. dr. **Antuna Škvorčevića**, hrvatski orguljaš podrijetlom iz Subotice **Alen Kopunović Legetin** objavio je izdanje *Cantantibus Organis* u nakladi *Croatia recordsa*.

### Valentini Jurković titula Šokački cvit

**Valentina Jurković** iz Bača izabrana je za najljepšu djevojku u narodnom ruhu u okviru natjecanja za titulu *Šokački cvit* održanog 10. veljače u sklopu *Šokačkog sijela* u Županji. *Šokačko sijelo* najveća je manifestacija tradicijske kulture u županjskoj Posavini i traje već 56 godina.

### Mačkare u Golubincima

Više od 100 sudionika, odjevenih u raznolike maske, okupilo se 19. veljače na karnevalu, središnjem programu u sklopu tradicionalnih *Golubinačkih mačkara* u organizaciji mjesnog HKPD-a *Tomislav*. Dan ranije upriličeno je pokladno jahanje.

### Obnovljen Petrovaradinski karneval

Mjesni HKPD *Jelačić* i UG *Petrovaradin Media* obnovili su *Petrovaradinski karneval* nakon stanke duže od osam desetljeća. Velika karnevalska povorka pod maskama održana je u 18. veljače, okupivši lijep broj maskiranih sudionika.

## Predstavljen udžbenik *Učimo hrvatski*

Novi, autorski udžbenik *Učimo hrvatski* za izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture predstavljen je 23. veljače u Gradskoj knjižnici u Subotici. Udžbenik je namijenjen za učenike koji pohađaju prvi i drugi razred osnovne škole, a autorice su **Ljiljana Dulić** i **Marina Piuković**.

## OŽUJAK

### *Večernjakova domovnica za Croart*

HLU *Croart* iz Subotice dobila je nagradu *Večernjakova domovnica* za najuspješniju hrvatsku udrugu izvan Hrvatske. Za ovu nagradu udrugu su predložili njezini članovi koji žive u Njemačkoj, **Ankica** i **Ante Karačić**. Svečana dodjela 17. *Večernjakove domovnice* održana je 4. ožujka u Bad Homburgu (Njemačka).

### Knjižničarska nagrada za Bernadicu Ivanković

Knjižničarska savjetnica Gradske knjižnice Subotica **Bernadica Ivanković** dobila je nagradu Zaklade *Dr. Ljerka Markić-Čučuković* u kategoriji knjižnica, ustanova, udruga ili pojedinaca koji promiču knjižničarsku struku i bibliotekarstvo općenito za 2022. godinu. Dodjela nagrade održana je 3. ožujka u Vijećnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

### Obnovljena Špilerova kuća u Petrovaradinu

Obnovljena je Špilerova (Špilerkina) kuća u Petrovaradinu, koja važi za najstariju kuću na području današnjeg Novog Sada. Pretpostavlja se da je izgrađena u prvim godinama XVI-II. stoljeća, a podigli su je isusovci. Izvođač radova obnove bio je Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada.

### Nagrada *Utjecajne hrvatske žene* Katarini Čeliković

V. d. ravnateljici ZKVH-a i dugogodišnjoj aktivistici u kulturnom i vjerskom životu Hrvata u Srbiji **Katarini Čeliković** 8. ožujka u Zagrebu uručena je nagrada *Utjecajne hrvatske žene* za 2023. godinu. Nagradu dodjeljuje *Croatian Women's Network / Mreža hrvatskih žena* sa sjedištem u Torontu. Nagrađeno je ukupno 23 utjecajne žene, a Čeliković je nagrađena u kategoriji *Umjetnost i kultura*.

### 50 godina od smrti Matije Poljakovića

Petnaestog ožujka navršilo se pedeset godina od smrti poznatog subotičkog dramskog pisca iz redova hrvatske zajednice **Matije Poljakovića** (1909. – 1973.). Tim povodom, a u sklopu projekta Godine novog preporoda,

ZKVH je digitalizirao njegove knjige i postavio ih na svoje mrežne stranice. U povodu ove obljetnice, Zavod su posjetile unuke Matije Poljakovića: **Gordana Poljaković Dafna** i **Nina Milosavljević**.

### Blagdan Sv. Josipa u Hrtkovcima

U Hrtkovcima je 19. ožujka obilježen jedan od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji – blagdan Sv. Josipa, zaštitnika hrvatskoga naroda. Dan zajednice organizirali su Hrvatsko nacionalno vijeće i mjesna hrvatska udruga *Dr. Nikola Dogan*. U crkvi sv. Klementa služena je misa, nakon koje je u župi priređen prigodni program.

### 150. obljetnica rođenja biskupa Lajče Budanovića

U okviru Godine novog preporoda Hrvata u Srbiji u Subotici je obilježena 150. obljetnica rođenja biskupa **Lajče Budanovića** (1873. – 1958.). Proslava jubileja započela je 26. ožujka, svetom misom u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske, a nastavljena 27. ožujka, u Velikoj vijećnici Gradske kuće svečanom akademijom na kojoj je djelovanju ovog velikana govorio povjesničar dr. sc. **Robert Skenđerović** iz Zagreba. U kontekstu obljetnice, i ovogodišnja izložba »S Božjom pomoći« u Subotici bila je posvećena temi »Stvarateljski opus biskupa Lajče Budanovića« dok je u Bregu održan kolokvij posvećen ovom velikanu.

### 15 godina od osnutka ZKVH-a

15. obljetnica od osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata obilježena je 29. ožujka. Naime, 29. ožujka 2008., HNV, kao suosnivač, potvrdilo je odluku Skupštine AP Vojvodine (od 10. ožujka 2008.) o osnutku te ustanove kulture. Od ove godine 29. ožujka obilježava se kao Dan Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a tim je povodom postavljena i svečano otkrivena nova ploča s nazivom ove institucije.

### Premинуo Ante Rudinski

30. ožujka u Subotici je preminuo arhitekt i urbanist **Ante Rudinski**.

### Desetljeće *Bunjevačkog puta križa*

Nakon otvorenja uskrсне izložbe u Tavankutu, 31. ožujka, obilježeno je i 10 godina od osnutka neformalnog pokreta *Bunjevački put križa*. Riječ je o inicijativi laika-vjernika sa željom da nešto obnove, stvore, promišljaju i da se sjećaju na temu muke Isusa Krista. Inicijator pokreta je **Tomislav Žigmanov**. Predavanje o pokretu te o križevima krajputašima u tavankutskom ataru održala je predsjednica Galerije Prve kolonije naive u tehničkoj slame **Ljubica Vuković Dulić**.



## TRAVANJ

### Predstavnici ZKVH-a kod ministrice Obuljen Koržinek

Hrvatska ministrica kulture i medija dr. sc. **Nina Obuljen Koržinek** primila je 21. travnja predstavnike ZKVH-a, v. d. ravnateljice **Katarinu Čeliković** i tajnika **Josipa Bakoa**. Na sastanku je bilo riječi o jačanju zajednice vojvođanskih Hrvata te naporima koji su uloženi u zaštitu materijalne i nematerijalne baštine tog područja. Ministrica Obuljen Koržinek pohvalila je projekte koji su pokrenuti posljednjih nekoliko godina i uspješno realizirani u suradnji s različitim institucijama u Hrvatskoj. Također, razgovaralo se i o suradnji u području nakladništva te sudjelovanja na sajmovima knjiga.

### ZKVH u Noći knjige 2023.

U sklopu manifestacije *Noć knjige u Hrvatskoj*, predstavili su se i Hrvati iz Srbije. U prostorijama Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu 21. travnja ZKVH je održao predstavljanje znanstvenih monografija o Hrvatima u Banatu i Srijemu, koje je realizirao u suradnji s profesorima i studentima Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kao i svoje nakladničke djelatnosti. U HMI je također otvorena i izložba »Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji – Živa baština« u produkciji ZKVH-a.

### Uspjeh recitatora

Recitatori na hrvatskom jeziku ostvarili su uspjehe na 53. pokrajinskoj smotri *Pjesniče naroda mog* koja je održana od 21. do 23. travnja u Sečnju. **Emilia Tonković** iz OŠ **Ivan Milutinović** iz Subotice osvojila je *Zlatnu diplomu* i plasman na republičku smotru recitatora dok je **Ivan Huska** iz ZKVH-a (Subotica) osvojio *Zatnu diplomu*.

### Prepekovo proljeće u Novom Sadu

HKUPD **Stanislav Prepek** iz Novog Sada organizirao je 22. travnja 14. po redu *Prepekovo proljeće*. U okviru programa proglašene su najbolje pjesme ovogodišnjeg pjesničkog natječaja, a prvu nagradu dobio je **Bojan Đurđević** iz Požege za pjesmu *Hodnik*. Udruga je tradicionalno organizirala i manifestaciju *Prepekova jesen* (28. listopada) na kojoj je na natječaju za kratku priču prvu nagradu dobila **Marijana Balog Parazajda** (*Gore je uvijek sunčano*).

### Izložba Ružice Miković Žigmanov u Osijeku

U sklopu programa »Burza kreativnosti« na 9. Kreativnoj riznici, u *Auli glagoljice* Ekonomskog fakulteta u Osijeku 27. travnja otvorena je izložba likovnih radova *Otisci bjeline* **Ružice Miković Žigmanov** iz Subotice. Postav čini 35 slika malih dimenzija u tehnici akrila.

## SVIBANJ

### 50 godina zbora Albe Vidaković

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske 12. svibnja održan je 32. uskršni koncert Katedralnog zbora *Albe Vidaković* koji je povezoao nekoliko važnih jubileja: 50 godina djelovanja toga zbora, 250. obljetnicu početka gradnje subotičke katedrale i 150. obljetnicu rođenja biskupa **Lajče Budanovića**. Usku povezanost ovih jubileja potvrđuje podatak da je zbor formiran upravo za jubilej – 200. obljetnicu početka gradnje subotičke katedrale.

### Susret KUD-ova Matija Gubec u Tavankutu

U povodu *Noći muzeja* 13. svibnja u Tavankutu su održani i XIX. susreti KUD-ova koji nose ime **Matije Gupca**. Nastupili su KUD-ovi iz Bakovića – Fojnica, Karlovca, Sotina, Donjeg Miholjca, Slavenskog Kobaša, Ilače, Rume i Tavankuta. Ovogodišnji susreti organizirani su uz obilježavanje dva jubileja: 450 godina od Seljačke bune i 20 godina od prvih susreta.

### Izložba Lee Vidaković u Zagrebu

U Galeriji *Prsten Doma* Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zagrebu 17. svibnja otvorena je izložba *Obiteljski portret* međunarodno afirmirane vizualne umjetnice **Lee Vidaković** (podrijetlom iz Subotice).

### Golubinačke mačkare na karti Federacije europskih karnevalskih gradova

Na generalnoj skupštini europske konvencije u Leskovcu 18. svibnja manifestacija *Golubinačke mačkare* službeno je postala članica Federacije europskih karnevalskih gradova. Ideja da *Golubinačke mačkare* podignu na višu razinu potekla je od HKPD-a **Tomislav** iz Golubinaca uz podršku Općine Stara Pazova i Turističke organizacije tog grada.

### ZKVH na Panonskom sajmu knjige

Na prvom Panonskom sajmu knjige u Osijeku 28. svibnja predstavio se i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. ZKVH je predstavio svoju djelatnost s naglaskom na nakladničku produkciju i svoja dva časopisa – Godišnjak za znanstvena istraživanja i *Nova riječ*.

## LIPANJ

### Bunjevci bez granica

Kulturna manifestacija *Bunjevci bez granica*, koja okuplja udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbije i Mađarske održana je 3. lipnja u Kačmaru (Mađarska). Uz domaćine, nastupili su

još i KUD *Rokoko* iz Čikerije, HKUD *Vladimir Nazor*, Sombor, Plesna skupina Hrvatske samouprave iz Čavolja, HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice, *Zora* iz Bačkog Aljmaša, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica, *Bunjevačka zlatna grana* iz Baje i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

## 150 godina od rođenja Matoša

Ovogodišnji, 7. po redu *Dani Antuna Gustava Matoša* bili su u znaku 150. obljetnice rođenja tog velikoga književnika. Bogat program manifestacije održan je u čak pet mjesta (Kačmar, prvi puta, Tovarnik, Beograd, Plavna i Zagreb) uz suorganizaciju i sudjelovanje ZKVH-a i hrvatskih kulturnih djelatnika iz Srbije. Kada je u pitanju Srbija, središnji program održan je 10. lipnja u Fondaciji *Antun Gustav Matoš* u Beogradu. U sklopu programa, među ostalim, izveden je performans *Voyage s Matošem* u izvedbi članova Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice **Zoltana Siča, Nevene Baštovanović i Vedrana Peića** (isti performans izveden je kasnije i u Zagrebu, u Društvu hrvatskih književnika). Također, predstavljena je i knjiga *Domovini iz tuđine* koju je uredila **Katarina Čeliković**, a izbor pjesama sačinila Nevena Baštovanović. Nakon Beograda, 11. lipnja u Plavni, rodnom mjestu **Matoševa** oca, služena je misa za Matoša u crkvi sv. Jakova.

## Inicijativa za reosnutak hrvatske Drame u Subotici

Elaborat pod nazivom (*Ponovni*) *Osnutak Drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici* predstavljen je na istoimenom znanstvenom kolokviju ZKVH-a 29. lipnja u Subotici. Na inicijativu i u dogovoru s ovom ustanovom kulture, te DSHV-om i HNV-om, elaborat je sačinila i ovom prigodom predstavila master profesorica književnosti i jezika **Nevena Baštovanović**. Elaborat je ranije 16. lipnja predstavljen predstavnicima osječkog Hrvatskog narodnog kazališta i Gradskog vijeća, nakon čega je na sceni spomenutog kazališta Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice izveo predstavu *Avaške godine* po tekstu **Milovana Mikovića**, a u režiji Nevene Baštovanović. Elaborat je kasnije službeno predan predstavnicima osnivača subotičkog Narodnog kazališta – Grada Subotice i AP Vojvodine.

## SRPANJ

### 100 godina Družbe Kćeri milosrđa u Subotici

U povodu obilježavanja 100. obljetnice djelovanja sestara Družbe Kćeri milosrđa u Subotici, 1. i 2. srpnja priređen je bogat kulturno-duhovni i stručni program, a središnje euharistijsko slavlje u nedjelju, 2. srpnja, u crkvi sv. Roka predslavio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit mons. **Đuro Hranić**. Dvodnevna proslava počela je stručnim simpozijem.

## Takmičenje risara

*Takmičenje risara* održano je 8. srpnja u Đurđinu, na njivi pokraj župne crkve. U natjecateljskom risu (košenju) sudjelovala su 24 para iz Srbije, Hrvatske, Mađarske i BiH, a pobjedu je ponovno odnio risarski par **Stipan Kujundžić i Ruža Juhas** iz Subotice. Uz prikaz tradicionalnog košenja žita prikazani su i stari strojevi koji su se nekad koristili u vršidbi, dječja igra *kasalisica*, a održano je i natjecanje u kuhanju tradicionalnog jela – tarane.

## 38. Kolonija slamarki u Tavankutu

HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame organizirali su 38. Koloniju slamarki u Tavankutu koja je trajala od 8. do 15. srpnja. Na ovogodišnjoj Koloniji sudjelovalo je oko 25 sudionica. U okviru kolonije održano je i predavanje *Baranjski šokački vezovi – zaštićena nematerijalna baština Hrvatske – na primjeru predmeta iz zbirke Muzeja Slavonije*.

## Umrla Marija Vojnić

U Tavankutu je 11. srpnja preminula umjetnica u tehnici slame i slikarica **Marija Vojnić** (1948. – 2023.).

## 250. obljetnica crkve u Baču

Svečanom misom koju je 2. srpnja predslavio beogradski nadbiskup u miru **Stanislav Hočevar** obilježena je 250. obljetnica izgradnje crkve sv. Pavla u Baču. Kamen temeljac blagoslovljen je 11. srpnja 1773. Crkva je završena 1780. godine, a službeno blagoslovljena tek na njezinu 200. obljetnicu. Riječ je o spomeniku kulture – nepokretnom kulturnom dobru od velikog značaja, velikoj jednobrodnoj baroknoj građevini s tornjem visokim 60 metara.

## Dužijanica u Mostaru

Subotička manifestacija *Dužijanica* predstavljena je 22. i 23. srpnja u prapostojbini Hrvata Bunjevaca – u Mostaru i okolici. Manifestacija je otvorena misom u crkvi Presvetog Trojstva u Blagaju te otkrivanjem obnovljene spomen-ploče bunjevačkih Hrvata iz 1933. godine na istoj crkvi. U okviru bogatog programa s velikim brojem sudionika, održana je tribina *Bunjevačke grane hrvatskog stabla* u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji, folklorno-tamburaška večer te prikazana izložba *Bunjevačka nošnja i ris*. Program je nastavljen svečanom misom u mostarskoj katedrali koju je predvodio biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski **Petar Palić**, nakon čega je održan mimohod sudionika, a gradonačelniku Mostara **Mariju Kordiću** simbolično predan kruh.



## Dužionica u Somboru

Žetvena svečanost *Dužionica* u Somboru održana je 23. srpnja 89. puta u organizaciji HKUD-a *Vladimir Nazor*. Svetkovina je započeta misom zahvalnicom u crkvi Presvetog Trojstva koju je predvodio župnik **Josip Peka-nović**. Nakon mise, bandaš i bandašica su povelili skup u Županiju gdje su posvećeni kruh od novog žita predali gradonačelniku **Antoniju Ratkoviću**.

## KOLOVOZ

### STO nagrađen u Pragu

Subotički tamburaški orkestar osvojio je Grand prix u kategoriji instrumentalnih izvođača na 37. Festivalu i natjecanju umjetnosti *Zvijezde Praga 2023.* održanom u glavnom gradu Češke. STO je nastupio pod dirigentskom palicom **Marijane Marki**.

### Središnja proslava subotičke Dužijance

Središnja proslava *Dužijance 2023.*, od petka do nedjelje okupila je nekoliko tisuća posjetitelja koji su pratili bogat program od tamburaške i folklorne večeri, pa sve do Bandašicinog kola, čime je završena *Dužijanca*. Vrhunac proslave jeste euharistijsko slavlje zahvale koje je ove godine u subotičkoj katedrali predvodio biskup koadjutor Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina**. Uslijedio je mimohod sudionika, a na svečanosti na središnjem gradskom trgu predan je kruh gradonačelniku Subotice **Stevanu Bakiću**.

### Nagrade za Leu Vidaković

Animirani film *Obiteljski Portret Lee Vidaković*, podrijetlom iz Subotice, dobio je specijalno priznanje žirija na festivalu *Insomnia* u Rusiji. Također, nagrađen je i Grand prixom na festivalu *Animist* u Tallinnu u Estoniji.

### Bunjevačko kolo pobjedilo u Vodnjanu

Folklorashi reprezentativnog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice pobijedili su na XXI. Međunarodnom festivalu folklor *Leron* održanom 25. i 26. kolovoza u Vodnjanu. Žiri je Subotičane nagradio za ukupni dojam, odnosno »za instrumentalni virtuozi-tet, sjajno predstavljanje izvornih plesova te za raznolike i bogate nošnje«.

## RUJAN

### HGU Festival bunjevački pisama u Požegi

Tamburaški orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pod ravnanjem prof. **Mire Temunović** nastu-

pio je u programu *Tambura nas spaja* održanom 3. rujna u okviru završne večeri festivala *Zlatne žice Slavonije* u Požegi. Orkestar se predstavio 35-minutnim programom sastavljenim od skladbi klasične i tradicijske glazbe.

### Gubec na Vinkovačkim jesenima

Srednja folklorna skupina HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta sudjelovala je na *Dječjim vinkovačkim jesenima*. Plesače su vodili **Darko Prčić** i **Milica Tikvicki**.

### Lira naiva u Podcrkavlju

Godišnji susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* održan je 16. rujna u Podcrkavlju, u Hrvatskoj. Susret je okupio 26 pjesnika iz Srbije i Hrvatske, koji pišu na književnom standardu ili govorima hrvatskoga jezika. Predstavljena je i nova zbirka izabranih stihova sudionika naslovljena *Duša od zlata*.

### Urbanistička nagrada za Darka Polića

Novosadski arhitekt dr. sc. **Darko Polić** dobio je godišnju nagradu *Nikola Dobrović* koju dodjeljuje Udruženje urbanista Srbije za ostvarene stručne rezultate u području urbanizma. U svojem urbanističkom angažmanu Polić veliku pozornost daje zaštiti graditeljskog naslijeđa, na način da se omogući nova izgradnja ali po pravilima koja neće ugroziti naslijeđe.

### Bunjevačko kolo na Vinkovačkim jesenima

Na 58. *Vinkovačkim jesenima* sudjelovao je i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, koji je nastupao dva dana: na folklornoj večeri 17. rujna i 18. rujna na svečanom mimohodu kroz grad.

### Festival bunjevački pisama u Subotici

23. *Festival bunjevački pisama* održan je 24. rujna u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Izvedeno je 14 novih, autorskih pjesama. Po ocjeni žirija, najbolja skladba ovogodišnjeg festivala je *Bit će mojih Bunjevaca* čiji je autor **Stjepan Knežević**, a koju su izveli TS *Žeteoci* i **Stjepan Rudinski Ruda** iz Osijeka. Nagradu publike dobila je *Di si da si volim te* autora **Nikole Vujića**, a koju je izveo tamburaški ansambl *Amanet*.

### Deseta kolonija u Šidu

Na X. Likovnoj koloniji u organizaciji HKD-a *Šid*, održanoj od 29. rujna do 2. listopada okupilo se 23 sudionika iz Srbije, Hrvatske i Makedonije. U skladu s obilježavanjem malog, ali značajnog jubileja kolonija je protekla u svečanijem ozračju.

## LISTOPAD

## HosanaFest u Subotici

Glavna nagrada ovogodišnjeg, 18. *HosanaFesta*, koji je održan 8. listopada u Subotici, pripala je **Josipi Akšamović** iz Đakova koja je izvela pjesmu *Krila zorina*. Tekst pjesme rađen je prema Psalmu 139, glazbu potpisuje **Marina Hojsak** dok je obrada djelo **Daniela Hojsaka**. Na ovogodišnjem festivalu hrvatskih duhovnih pjesama nastupilo je 15 izvođača iz Srbije, Hrvatske, BiH, Švicarske i Njemačke.

## 250. obljetnica početka izgradnje subotičke katedrale

Misom zahvalnicom 14. listopada obilježena je 250. obljetnica početka izgradnje katedrale Subotičke biskupije. Misu je predvodio novoimenovani biskup Subotičke biskupije mons. **Ferenc Fazekas**. Prvobitni, više puta mijenjani plan crkve načinio je **Franz Kaufmann** iz Budimpešte. Crkva se počela graditi 1773., a završena je za šest godina.

## Praznik zajednice i Srijemci Srijemu

Svečanim programom u novosadskoj Gimnaziji **Laza Kostić** 15. listopada obilježen je jedan od praznika hrvatske zajednice u Srbiji – Dan rođenja bana **Josipa Jelačića** te održana tradicionalna manifestacija *Srijemci Srijemu* koja okuplja hrvatske udruge iz tog dijela Vojvodine. Program su zajednički organizirali HNV, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, Fondacija *Cro-Fond* i ZKVH.

## Izložba u čast Stipana Šabića

U povodu 20. obljetnice od smrti likovnog umjetnika i pedagoga **Stipana Šabića** Hrvatska likovna udruga *Croart* priredila je izložbu »Omaž Stipanu Šabiću 2003. – 2023.«, koja je otvorena 23. listopada u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Na njoj je predstavljeno nekoliko Šabićevih radova koji do sada još nisu bili izloženi, a koji se nalaze u privatnom vlasništvu Šabićevih poznanika i prijatelja.

## Šokci i baština u Beregu

Zajednička manifestacija šokačkih udruga iz Podunavlja *Šokci i baština* održana je 20. listopada u Beregu a domaćin je bilo mjesno HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*. Osim njih, sudjelovali su i KUDH *Bodrog* iz Monoštor, KPZH *Šokadija* iz Sonte, HKU *Antun Sorgg* iz Vajske, HKUPD *Matoš* iz Plavne, župa sv. Jurja Vajska, učenici tambure isturenog odjela Glazbene škole *Petar Konjović* u Monoštoru i pjesnik **Josip Dumendžić**.

## Dani hrvatske knjige i riječi u Subotici

22. *Dani hrvatske knjige i riječi* – *Dani Balinta Vujkova* održani su od 25. do 28. listopada u Subotici i Somboru. Priređeni su stalni programi kao što su: Književni salon, Narodna književnost u školi, program za srednjoškolce, Multimedijalna večer i dvodnevni znanstveno-stručni skup.

Organizacijski odbor manifestacije dodijelio je nagradu za životno djelo prof. dr. sc. **Sanji Vulić** iz Zagreba. Nagrada *Emerik Pavić* za najbolju knjigu tiskanu u 2022. godini, koju dodjeljuje ZKVH, pripala je znanstvenoj monografiji *Hrvati u Banatu: doseljavanje, tradicijska baština, identitet* glavne urednice **Marijete Rajković Ivete** dok je nagrada *Antun Gustav Matoš* za najbolje pjesničko djelo u razdoblju 2020. – 2022. godine dodijeljena knjizi *Vinjete Bola Nevene Mlinko*.

Kao i prethodnih godina, predstavljeni su novi naslovi, sedma knjiga u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* i zbornik radova s prošlogodišnje manifestacije.

## STUDENI

## Čeliković ravnateljica ZKVH-a

Pokrajinska vlada je na sjednici održanoj 1. studenoga donijela Rješenje kojim se **Katarina Čeliković**, profesorica komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, imenuje za ravnateljicu ZKVH-a na razdoblje od četiri godine. Imenovana je od studenoga 2022. bila na poziciji vršiteljice dužnosti ravnateljice Zavoda.

## Nagrada za mladog Gorjanca

**Josip Gorjanac** (14 godina) iz Sombora dobitnik je treće nagrade u kategoriji autora od 14 do 18 godina na Memorijalnom natjecanju za mlade kompozitore *Andrija Čikić*. Gorjanac je nagrađen za kompoziciju *Remniniscenza*. Natječaj raspisuje Zadužbina *Ilije M. Kolarca* u Beogradu.

## 100 godina od rođena Pavice Mrazović

U okviru programa »Banatsko naslijeđe obitelji Karlavaris 2023./2024.« društvo *Baštinar* organiziralo je 11. studenoga u Perlezu obilježavanje stoljeća rođenja **Pavice Mrazović**, rođ. **Karlavaris**, najznačajnije ovdašnje germanistice, podrijetlom Hrvatice. Izložba i tribina ovim povodom organizirane su u mjestu u kojem je Mrazović rođena.

## Zlatni Interstas za Maticu

Hrvatski dom – Matica nagrađena je priznanjem *Zlatni Interstas* u okviru istoimene manifestacije koja je održana 17. studenoga u Solinu. Nagradu je primila predsjed-



nica HNV-a **Jasna Vojnić**, koja je skupa s predsjednikom DSHV-a **Tomislavom Žigmanovim** dobitnica i Posebnog priznanja za profesionalnost i vrhunski doprinos u realizaciji projekta Hrvatski dom – Matica.

### Klapa Šufit u Subotici

U subotičkoj Sinagogi 23. studenoga održan je koncert splitske klape **Šufit**, uz veliki interes publike, kojih je bilo preko tisuću. **Šufit** je jedna od najpoznatijih hrvatskih klapa. Postoji već tri desetljeća i dobitnici su brojnih glazbenih nagrada. Koncert je organizirao HNV.

### Mira Temunović dobitnica nagrade Utjecajna hrvatska žena

Croatian Women's Network™ / Mreža Hrvatskih Žena izabrala je profesoricu tambure **Miru Temunović** iz Subotice za jednu od dobitnica nagrade *Utjecajne hrvatske žene* 2024. godine, u kategoriji Umjetnost i Kultura. Za ovu nagradu prof. Temunović predložila je ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**. Nagrade će biti dodijeljene na svečanosti u povodu Međunarodnog dana žena, 8. ožujka, 2024. godine u Zagrebu.

### 120 godina rumskog Gupca

Godišnjim koncertom koji je održan 25. studenog u Rumi HKPD **Matija Gubec** obilježilo je značajnu obljetnicu: 120 godina kontinuiranog djelovanja i rada. Osim Velikog tamburaškog orkestra rumske udruge pod ravnanjem **Dragutina Škrobota**, koji su se predstavili s novim osvježenim repertoarom pjesama, pridružili su se i gosti iz Hrvatske – Ličko zavičajno društvo *Vila Velebita* iz Požege.

### 35 godina hajoša

»Vrime piše priče« naziv je koncerta kojim je subotički ansambl **Hajo** 26. studenoga obilježio 35 godina postojanja i rada. Na koncertu je, među ostalim, promoviran treći album ansambla (u izdanju *Croatia recordsa*), a kao gosti su nastupili vokalna solistica **Antonija Dulić** i klapa *More* iz Šibenika.

### 20 godina Jelačića

Dva desetljeća postojanja i rada HKPD-a **Jelačić** iz Petrovaradina svečano su obilježeni godišnjim koncertom Društva 25. studenoga u amfiteatru novosadskog Spensa gdje su, osim domaćina, nastupili i gosti – KUD **Čiče** iz mjesta Novo Čiče u okolici Zagreba. Prije početka programa minutom šutnje odana je počast preminulim članovima koji su ostavili neizbrisiv trag u *Jelačiću*, posebno se prisjećajući dugogodišnjeg predsjednika **Petra Pifata** (1982. – 2022.).

### Nagrada za tavankutski Gubec

HKPD **Matija Gubec** iz Tavankuta primilo je 30. studenoga Srebrnu povelju *Suncokret ruralnog turizma* Hrvatske u kategoriji ruralnih turističkih projekata. Nagrade, povelje (zlatna, srebrna i brončana) i posebna priznanja *Suncokret ruralnog turizma* Hrvatske dodjeljuje Hrvatska udruga za turizam i ruralni razvoj Klub članova *Selo*, a **Gubec** je za nagradu predložio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ovo je prvi puta da je u sklopu ove nagrade nagrađen i neki projekt Hrvata iz Srbije.

### PROSINAC

#### Večer ikavice u Stanišiću

Manifestacija *Večer ikavice*, 14. po redu, održana je 2. prosinca u Stanišiću. Večer je posvećena očuvanju ikavskih govora kojim govore hercegovački, dalmatinski, lički, bosanski, šokački i bunjevački Hrvati. Pjesme i poeziju na ikavici izveli su recitatori i etno skupine iz Hrvatske i Srbije, a ove se godine prvi puta čula i ikavica iz BiH.

#### Preminula Pavica Gvozdić

Istaknuta hrvatska pijanistica i glasovirska pedagoginja podrijetlom iz Srijemske Mitrovice **Pavica Gvozdić** (1937. – 2023.) preminula je 9. prosinca u Tuheljskim Toplicama.

#### Dodijeljena priznanja HNV-a

U Subotici je 15. prosinca obilježen jedan od četiriju praznika hrvatske zajednice – Dan izbora za prvi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Tradicionalno, na ovaj praznik dodijeljena su i HNV-ova godišnja priznanja za doprinose hrvatskoj zajednici. Priznanje *Ban Josip Jelačić* za sveukupni doprinos razvoju hrvatske zajednice dobila je Hrvatska zajednica županija; priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskome jeziku pripalo je dječjem podlistku *Hrčko*, a priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos u kulturi dodijeljeno je HKPD-u **Matija Gubec** iz Rume, udruzi koja ove godine slavi 120 godina postojanja.

#### Zlatna značka za s. Ceciliju Tomkić

Kulturno-prosvjetna zajednice Srbije dodijelila je ovogodišnje Zlatne značke za nesebičan i dugotrajan rad i stvaralački doprinos u širenju kulture. Među ostalim, ovo priznanje dobila i profesorica klavira i zborovoditeljica s. **Cecilija Tomkić** iz Srijemske Mitrovice.

## Božićni koncert u Subotici

## »Sritna noć je prispila«

**T**radicionalni Božićni koncert u Subotici, 33. po redu, održan je u petak u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Na repertoaru su bile božićne pjesme iz Bačke i Hrvatske, kao i iz drugih dijelova svijeta. Sudjelovali su Katedralni zbor *Albe Vidaković* i dječji zbor *Zlatni klasovi* pod ravnanjem **Miroslava Stantića**, Subotički tamburaški orkestar i *STO Choir singers* pod ravnanjem **Marijane Marki**. Kao vokalni solisti nastupili su **Aleksandra Ušumović Pletikosić**, **Emina Tikvicki**, **Jakov Vukov**, **Marija Kovač**, **Bojan Bukvić** i **Antonija Dulić**.

Dirigent Miroslav Stantić kaže kako ispunjenost Velike vijećnice potvrđuje značaj ovog koncerta koji se održava već 33 godine:

»Ovaj smo nastup više bazirali na programu koji smo već izvodili, bez nekih pretjeranih noviteta. Zašto? Zato jer je prije mjesec dana bilo biskupsko ređenje u katedrali, pa je naš zbor bio potpuno okupiran pripremanjem tog programa. Za naš nastup smo spremili božićne pjesme iz svijeta,



ali i pjesme iz Bačke i Hrvatske. Bačke pjesme su posebne zato što melodijski i prizvukom odražavaju naš kraj, mi ih čuvamo baš zbog toga, one su se uvrstile u mnoge pjesmarice i koncerte u Hrvatskoj i svijetu. Nama je drago što ih njeđujemo i izvodimo, jer su one ostale sačuvane zahvaljujući i katedralnom zboru«.

Na koncertu je bilo izvedeno 18 božićnih pjesama. Velika vijećnica bila je ispunjena do posljednjeg mjesta, s ne malim brojem posjetitelja koji su morali nažlost, odstožati cijeli koncert.

I. B.

## Božićni program HKPD-a Đurđin i župe

## Tiha noć u Đurđinu

**H**rvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Đurđin* u suradnji sa župom priredilo je 22. prosinca božićni program pod nazivom *Tiha noć u Đurđinu* u župnoj pastoralnoj dvorani *Otač Gerard Tomo Stantić*.

U programu su sudjelovali djeca i mladi s pjesmama i igrokazom uz pratnju tamburaša. Vokalna solistica bila je **Regina Dulić**, a djecu su pripremile **Katarina Ivković Ivandekić** i **Ivana Šarčević**.

S obzirom na to da je ovo bio prvi događaj koji je Društvo organiziralo nakon smrti svoje aktivne članice **Verice Dulić**, pročitane su i dvije njezine pjesme.

Spomenuo je Vericu u svojem obraćanju i domaćin kuće, župnik **Daniel Katačić**.



»Iza nje su ostali nebrojeni igrokazi, recitacije i programi koje je priredila za razne potrebe u župi i u HKPD-u *Đurđin*«, rekao je vlč. Katačić i dodao kako vjeruje da će njezino ime ostati zlatnim slovima upisano u povijest Društva, župe u Đurđinu, ali i na polju kulture Hrvata u Bačkoj.

Podsjetio je vlč. Katačić i na jubilej 800 godina od prvih jaslca sv. Franje te poželio da, baš poput vjernika koji su svjedočili ovim prvim jaslicama, i njegovi župljani mogu za Božić vidjeti utjelovljenu Božju ljubav, a ne samo kipić djeteta Isusa.

Nakon glazbenog dijela programa upriličena je izložba božićnjaka žena iz Đurđina te druženje uz kuhano vino, čaj i medenjake.

J. D. B.

Koncert u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici

## Sjećanje na Olivera

**H**KC *Bunjevačko kolo* iz Subotice organiziralo je 22. prosinca koncert pod nazivom »Ostale su pisme Olivera Dragojevića«. Pjesme poznatog splitskog pjevača izvodio je subotički pjevač **Marko Žigmanović** sa svojim bendom, a u publici je bilo oko 300 posjetitelja. Koncert je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijellog Republike Srbije.



Mladomisnik Željko Evetović u posjetu rodnoj Subotici

## »Živim medeni mjesec s Kristom«

*Zahvalan sam Bogu za mons. Belu Stantića, mog tadašnjeg župnika koji je primio Neokatekumenski Put, unatoč protivljenju nekolicine, u svoju župu i tako meni spasio život*

**N**akon što je zaređen za svećenika Sydneyske nadbiskupije, **Željko Evetović** došao je u posjet rodnoj Subotici. Ovdje je služio nekoliko mladih misa te govorio o svome pozivu i, kako kaže, »avanturi koju živi s Kristom«.

»Prezadovoljan sam i žao mi je što se ovo nije moglo ranije dogoditi. Svaki dan, svaki tren i kao đakon i sad kao svećenik je za mene kao da živim jedan medeni mjesec s Kristom, za koji se nadam da neće nikad prestati do kraja mog života«, rekao je 43-godišnji vlč. Evetović.

### Svećenik Sydneyske nadbiskupije

Mladomisnik Evetović podrijetlom je iz subotičke župe Uskrsnuća Isusova gdje je kršten s 18 godina nakon čega je ubrzo napustio crkvu. Četiri godine nakon krštenja, 2003., ušao je u kršćansku zajednicu Neokatekumenskog Puta gdje je, kaže, otkrio svećenički poziv koji je dobio krštenjem.

»Stjecajem okolnosti sam prije 20 godina krenuo na kateheze u župu i tu, u jednoj kršćanskoj zajednici je sjeme, poziv koji sam primio na krštenju, ponovno dobivalo vodu da može rasti i vršiti Božju volju. Zahvalan sam Bogu za mons. **Belu Stantića**, mog tadašnjeg župnika koji je primio Neokatekumenski Put, unatoč protivljenju nekolicine, u svoju župu i tako meni spasio život. Zahvalan sam i pokojnom vlč. **Lazaru Ivanu Krmpotiću** koji je ovu kršćansku formaciju doveo u Subotičku biskupiju, tj. Đurđin gdje se i vlč. Stantić mogao susresti sa stvarnošću i prepoznao Put kao neophodan za svoju župu«, priča mladomisnik.

Od 2012. vlč. Evetović živi u Sydneyu, u Australiji, gdje je završio formaciju za misionarskog svećenika u Nadbiskupijskom misijskom sjemeništu Neokatekumenskog puta »Redemptoris Mater«. Studije filozofije i teologije završio je na Katoličkom sveučilištu »Notre Dame« i Katoličkom institutu Sydney 2022. nakon čega je zaređen za đakona, a 4. studenoga ove godine za svećenika. Svoju svećeničku službu započeo je u sydneyjskoj župi Gospe Fatimske u Caringbah.



### Australija je svijet u malom

Vlč. Evetović na pitanje kako je biti svećenik u Australiji, odgovara: »Izazovno«. Objašnjava kako je to izrazito sekularizirana zemlja s puno religija.

»Australija je kao svijet u malom. Sydney ima gotovo šest milijuna stanovnika i ondje ima jako puno religija, bez-religije, sekti... Ljudi, i naši vjernici, župljani su često zbunjeni jer sve to ima utjecaj i na njih. Dolaze u dodir s različitim drugim religijama kroz suživot s drugim ljudima, pa onda knjige, reklame... To je velika razlika u odnosu na situaciju u Subotici pa i Srbiji gdje gotovo da i ne postoji ništa drugo osim kršćanstva, samo je pitanje jesi li katolik ili pravoslavac ili si neregligiozan. U Australiji imaš sve«, kaže vlč. Evetović.

Mladomisnik Evetović uočava kako dosta ljudi u Srbiji misle da su nesretni zbog siromaštva, što, kaže on, nije istina jer dolazi iz izrazito razvijene države u kojoj je vidio kako materijalno bogatstvo ne daje život, sreću i zadovoljstvo ljudima.

»Kad sam otišao u Australiju, vidio sam kako imaju sve; sve ono što mi ovdje priželjkujemo i težimo da imamo, a opet nisu sretni ako ne žive s Kristom. Bogatstvo im nije izvor radosti, slobode i mira. Možeš imati sve materijalno osigurano, ali ako živiš u grijehu, van Božje volje, svejedno ćeš biti nesretan«, kaže vlč. Evetović.

Najveći udio Australijanaca izjašnjava se bez-religije ili ateistima, a nakon njih slijede kršćani katolici. Vlč. Evetović kaže kako je njegova misija donijeti Krista do njih i njihovih srca.

»Sva njihova srca su prikrivena sa svim drugim stvarima, osim Kristom – slojevima zabrinutosti, materijalizmom, drugim duhovnostima... Moja želja i misija je najvjestiti Krista i samo Krista, sve ostalo je ispraznost«, navodi mladomisnik.

J. D. B.

## Papina poruka Urbi et Orbi: »Ne« ratu

Papa Franjo je iz Lože blagoslova vatikanske bazilike uputio tradicionalnu božićnu poruku i blagoslov te svoje misli posvetio Svetoj zemlji razdiranoj nasiljem. Molio je također za Ukrajinu, Siriju, Libanon, Jemen, Koreju, Afriku. Papa je osudio brojne masakre nevinih u svijetu, kao i trgovinu oružjem koja »vuče konce ratova«: »Koliko se javno novca izdvaja za naoružanje«.

»Ne« ratu, tom putovanju bez cilja. »Ne« ratu, porazu bez pobjednika. »Ne« ratu, ludilu bez opravdanja.

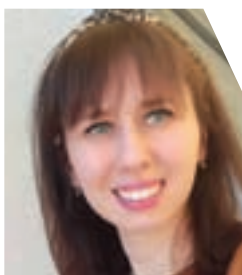


»Ne« i dalje naoružanju, čija proizvodnja i trgovina pomiču konce svakog rata u korist nekolicine, a na štetu mnogih koji ne žele oružje nego samo kruh.

Tako je papa Franjo sažeo želju da se zaustavi svako nasilje i želja za uništenjem koji razdiru planet i u ovo božićno vrijeme. Kao svakog 25. prosinca, Sveti je Otac iz Lože blagoslova, središnje lože vatikanske bazilike, molio zajedno s oko 70 tisuća vjernika okupljenih na Trgu svetog Petra na tradicionalnom blagoslovu Urbi et Orbi.

H. R.

Foto: reuters



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

## Vršitelji Božje volje

**U** nedjelju nakon Božića Crkva slavi blagdan Svete obitelji. Božić našu pažnju usmjerava na Dijete, Božjega Sina, koji odabire doći na ovaj svijet u neobičnim, ali vrlo znakovitim okolnostima. Spasitelj se rađa u štali, prima k sebi pastire te tako poručuje da je došao spasiti svakoga. Blagdan Svete obitelji pozornost usredotočuje na Mariju i Josipa, koji čine Isusovu obitelj. Bog upravo zahvaljujući njima započinje svoj spasiteljski plan na ovako čudesan način. Liturgija kroz svetopisamska čitanja na blagdan Svete obitelji pred nas stavlja dvije obitelji: Isusa, Marije i Josipa, te Abrahama, Sare i Izaka, starozavjetnu obitelj kojom počinje nastanak Božjega naroda Izraela i novozavjetnu obitelj kojom započinje spasenje čovječanstva i uspostava novog Božjeg naroda proširenog na sve ljude. Tako ove dvije obitelji, koje u prvi mah nemaju mnogo zajedničkog, ipak nisu toliko različite, a ono što ih najviše povezuje jest otvorenost vršenju volje Božje.

### Abraham

Abraham i Marija su dva najistaknutija primjera otvorenosti volji Božjoj iako ih ta poslušnost šalje u nesigurno. Oni ne mogu znati ishod, osjećaju dozu straha pred onim što ih očekuje, ali je povjerenje u Boga mnogo snažnije i zato pristaju na sasvim neobične Božje zahtjeve. Bog Abrahama šalje u nepoznatu zemlju, on sluša i kreće na put, a zauzvrat dobiva obećanje da će, iako u poodmakloj dobi, on i Sara ipak imati dijete. Abraham je poslušan i vjeran, te Bog ispunjava svoje obećanje. Ipak, Bog ga iskušava tražeći od njega da žrtvuje svog jedinca. Unatoč svemu, Abraham i ovoga puta pokazuje vjernost Bogu i spremnost izvršiti ono što od njega traži. No, Bog ga samo iskušava želeći provjeriti njegovu vjernost, a kad Abraham potvrđuje

da mu ništa nije ispred Boga, te da je za Boga spreman žrtvovati i svoga jedinca, Bog dijete ostavlja na životu. Bog traži vjernost, a tamo gdje je ima i on vjeran ostaje. Onog koji mu vjeruje nagrađuje čudesima, proslavlja se po njegovu životu. Abraham je samo istaknuti primjer, ali tako Bog radi i u životima nepoznatih ljudi, svakoga od nas, vjernost mnogostruko nagrađuje i sve na kraju izvodi na dobro.

### Marija i Josip

Marija i Josip, obitelj Božjega Sina, novozavjetni su primjeri vjernosti i otvorenosti volji Božjoj. Na početku puta izvršavanja volje Božje zapitali su se kako će to sve biti, ali nisu ustuknuli, iako im nije posve bilo jasno što Bog planira i kako će se sve odigrati. Marija, kada je jednom pristala, nije se više predomišljala, iako je bilo teško. Šimun joj proriče bol, proroštvo se ostvaruje kod Isusove muke i smrti, a Marija ni u jednom trenutku nije požalila što je pristala surađivati s Bogom. Josip je uz nju, pristaje biti otac i zaštitnik Božjega Sina pred ljudima, te revno vrši svoju službu. Po njima dvoma Bog započinje svoje spasiteljsko djelo koje će biti dovršeno po smrti i uskrsnuću onoga djeteta kojemu su oni pristali biti obitelj i o njemu se starati. Zato ih se spominjemo uvijek kada je riječ o povjerenju i vjeri u Boga, jer su svojim pristankom na Božju volju zavrijedili biti uzori svakom čovjeku.

Znakovito je ove godine da ovim blagdanom završava kalendarska godina, te nam Abraham, Marija i Josip trebaju biti uzori u godini koja je pred nama. U ovo vrijeme, kada se promišlja o onome što je bilo u prošloj i prave planovi za nadolazeću godinu, kao vjernici možemo se propitati koliko smo sličili ovim istaknutim biblijskim likovima, te odlučiti ubuduće surađivati s Bogom poput Abrahama, Marije i Josipa.



## Razmjena božićnih čestitaka – eTwinning projekt

# »U svijetu likovnih umjetnika«

**N**a adresu učenika 4. c odjela Osnovne škole *Ivan Milutinović* iz Subotice ovog Božića pristigle su čestitke njihovih vršnjaka iz Srbije i Hrvatske, njihovih partnera u eTwinning projektu »U svijetu likovnih umjetnika«. Vođeni svojom učiteljicom **Sanjom Dulić** četvrti su crtali i poslali, a zauzvrat i dobili prekrasne unikatne božićne i novogodišnje čestitke iz Skoblja (Srbija) te Bakra-Krasica i Solina (Hrvatska).

Naime, cilj projekta »U svijetu likovnih umjetnika«, u kojem skupa s još 195 odjela iz cijele regije sudjeluju već



četvrtu godinu, je da se učenici upoznaju s poznatim likovnim umjetnicima i da po uzoru na njihova djela i sami stvaraju. Tako su upoznali lik i djelo **Salvadora Dalíja** i **Keitha Haringa** te su po uzoru na njih napravili vlastite uratke kao i čestitke koje su ovog Božića poslali svojim drugarima. Također su s drugim učenicima izradili i kalendar za 2024. godinu koji je urešen njihovim radovima.

Inače, učenici 4. c razreda Osnovne škole *Ivan Milutinović* već četvrtu godinu zaredom sudjeluju u eTwinning projektima. Ovakvi projekti im omogućuju suradnju i povezivanje s učenicima iz drugih škola i zemalja. S njima rade na zajedničkim produktima koji su u skladu s ciljevima određenog projekta. Za prošlogodišnje projekte su dobili nacionalne oznake kvalitete, jer su projekti zadovoljili standarde koji su propisani od Europske komisije, a koji traže angažiranost učenika, suradnju i izradu zajedničkih produkata.



Naravno, na projektu »U svijetu likovnih umjetnika« namjeravaju nastaviti i sljedeće godine. No, najavljuju i novi eTwinning projekt »Kрила muzike«, koji je osmislila i objavila njihova učiteljica Sanja Dulić i u koji se priključilo već 50 partnera, razreda, iz Turske, Poljske i Hrvatske. Jedva čekamo.

B. I.



## Božićna priredba u Gimnaziji

U svečanoj dvorani Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici prošloga tjedna održana je božićna priredba odjela koji pohađaju nastavu na hrvatskom i mađarskom jeziku. Program je započeo nastupom dramske sekcije hrvatskih odjela koji su pod vodstvom mentorice, profesorice **Monike Ivanović**, izveli igrokaz *Božić kroz generacije*. Bila je to topla priča o važnosti darivanja i zajedništva u vrijeme blagdana u kojoj su glumili učenici iz sva četiri hrvatska odjela. U nastavku večeri **Emese Alas Varo**, učenica koja pohađa nastavu na ma-



đarskom jeziku, recitirala je pjesmu *Čovjek sa jelkom* pod vodstvom mentorice, profesorice **Regine Móre**. Nakon recitacije nastupio je komorni sastav Gimnazije *Svetozar Marković* pod dirigentskom palicom profesora **Nemanje Mandarića**. Izveli su pjesmu *Rocking around the Christmas tree* **Brenda Lee**, pridonoseći glazbenom šarmu večeri. **Amina Radakov**, također učenica koja pohađa nastavu na mađarskom nastavnom jeziku, pod mentorstvom Regine Móre, recitirala je pjesmu *Božić Istvána Lakatosa*. Na samom kraju večeri nastupio je Đački filharmonijski orkestar Gimnazije pod ravnanjem profesora **Mátéa Ábráháma**. Orkestar je izveo dvije klasične božićne pjesme, englesku tradicionalnu pjesmu *God Rest Ye Merry Gentlemen* i *Tihu noć* **Franza Grubera**. Nakon dvije odsvirane kompozicije, dirigent je najavio bis koji je odsvirao tamburaški dio filharmonijskog orkestra, a u pitanju je bilo *Jeftanovićevo kolo*. Ovaj kratak, no ugodan i raznoliki program vođen predanim profesorima mentorima kojima smo uvijek zahvalni, izmamio je osmijeh na licu svih prisutnih gledatelja u punoj dvorani subotičke Gimnazije.

L. H.

»Božić u multietničkoj sredini«,  
literarni natječaj

## Petra Ivković Ivandekić treća na natječaju

**Petra Ivković Ivandekić**, učenica Osnovne škole *Matko Vuković* iz Subotice koja pohađa nastavu na hrvatskom jeziku, osvojila je treće mjesto na literarnom natječaju »Božić u multietničkoj sredini«, najnovija je vijest iz ove škole. Naime, Petra je ovog prosinca omjerila svoje snage kreativnog pisanja s ostalim đacima osnovnih škola s područja Vojvodine sudjelujući na literarnom natječaju *Forum* za edukaciju, suradnju, afirmaciju i podršku građanskom društvu iz Novog Sada koji je u suradnji s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice u sklopu potprojekta »Multikulturalizam na klik«, odnosno projekta »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini« raspisao natječaj.

Petra je svoj uradak napisala na hrvatskom jeziku i opisala svoj Božić. Mentorica u radu joj je bila njezina nastavnica hrvatskoga jezika i književnosti **Klara Knežević Lukačević**. Za osvojeno visoko treće mjesto Petra je za nagradu dobila gamerski komplet. Čestitamo!

B. I.





**551-045**

*Subotica, kod glavne pošte.*



Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijskog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

**Izdajem** višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m<sup>2</sup> + 35m<sup>2</sup>, idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

**Prodaje se** trobrzdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

**Potreban** konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

**Prodajem** traktor zetor super 42, god. 1957 (oldtajmer) neispravan – povoljno. Info telefon: 064/300-76-14

**SOMBOR - Prodajem** kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

**Potrebne** njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

**Prodajem** poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

**Izdajem** u najam poslovni prostor – 320 m<sup>2</sup>, uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25 Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m<sup>2</sup> Tel: 063/738-97-85

**Prodajem** njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (Službeni glasnik RS, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

### JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije – dogradnja i izgradnja poslovnog objekta STOP SHOP, Subotica, kat. parcele br. 14774/2 i 14774/19 k. o. Novi grad (naručitelj projekta – RETAIL PARK FOUR d.o.o. Beograd )

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 5. do 11. siječnja 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice [www.subotica.rs](http://www.subotica.rs) u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je od strane ARHITOP d.o.o. iz Bačke Topole.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 5. do 11. siječnja 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.



## Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 2. 1. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

## HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

## GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

## HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

## VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU Hrvatska riječ.





NASTUPI ŽUPSKIH ZBOROVA SRIJEMSKJE BISKUPIJE

# BOŽIĆ U SRIJEMU

---

30. 12.2023.

---

18h

---

Petrovaradin

---

CRKVA SV. JURJA  
ŠTROSMAJEROVA 20



# San o medalji

U mislima i željama svakog rukometnog reprezentativca, ali i goleme navijačke armije, tijekom proteklih božićnih blagdana zasigurno je bila i želja za osvajanjem medalje na predstojećem Europskom prvenstvu u rukometu. San o novoj medalji na velikom

2012. London, potom slijedi svjetsko zlato (2003. Portugal) i tri srebra (1995. Island, 2005. Tunis, 2009. Hrvatska) i bronca (2013. Španjolska). Ali jedino zlato koje nikada do sada nije osvojeno je ono na europskim prvenstvima. Osvojena su tri srebra (1998. Norveška, 2010. Austrija i 2020. Švedska), te tri bronce (1994. Portugal, 2012. Srbija i 2016. Poljska). I baš zato svako novo EP oživljava davnašnji san o jedinoj zlatnoj medalji koja nedostaje u impresivnoj kolekciji. Pa zašto ne bi to bilo ovoga puta u Njemačkoj? Netko će reći kako Hrvatska ovoga puta uopće nije u prvom redu favorita niti za medalju, ali zar nije tako bilo i na SP u Portugalu 2003. godine, pa su se vratili s najsajnijim odličjem?

## Raspored prve faze EP

Voljom ždrijeba Hrvatska će igrati u skupini B u Manheimu

Hrvatska – Španjolska (12. siječnja, 20.30)

Hrvatska – Austrija (14. siječnja, 20.30)

Hrvatska – Rumunjska (16. siječnja, 18.00)

Prolazak u drugu rundu izborit

će dvije najbolje reprezentacije

## HRVATSKA REPREZENTACIJA

Popis igrača koji će obaviti završni dio priprema za EP **Dominik Kuzmanović** (Nexe), **Matej Mandić** (Zagreb), **Filip Ivić** (Chambery)

**Marin Jelinić** (Pick Szeged), **David Mandić** (Melsungen), **Lovro Mihić** (Wisla Plock), **Mario Šošarić** (Pick Szeged), **Filip Glavaš** (Zagreb), **Tin Lučin** (Wisla Plock), **Marko Mamić** (Leipzig), **Zvonimir Srna** (Zagreb), **Josip Šarac** (Goppingen), **Matej Hrštić** (Limoges), **Domagoj Duvnjak** (Kiel), **Igor Karačić** (Kielce), **Luka Cindrić** (Dinamo Bukurešt), **Ivan Martinović** (Melsungen)

**Luka Stepančić** (Pick Szeged), **Mateo Maraš** (Tatabánya)

**Luka Lovre Klarica** (Zagreb), **Tomislav Kušan** (Limoges)

**Veron Načinović** (Montpellier), **Marin Šipić** (Kriens Luzern)

D. P.



Foto: HINA

natjecanju ponovno je aktualan (posljednja je osvojena 2020. godine upravo na EP u Austriji, Norveškoj i Švedskoj 2020.), a momčad predvođena izbornikom **Goranom Perkovcem** i kapetanom **Domagojem Duvnjakom** mogla bi biti jedno od najugodnijih iznenađenja u Njemačkoj 2024. Konačno, hrvatski rukomet je tijekom proteklih desetljeća jedan od najtrofejnijih nacionalni sportova, pa što se ta tradicija ne bi nastavila.

## Sve hrvatske medalje

Najavljujući EP u rukometu (10. – 28. siječnja 2024.) evo prigode da se malo podsjetimo svih radosti koje su nam hrvatski rukometaši darovali u proteklom godinama.

Hrvatska rukometna reprezentacija je osnovana 1991. godine i od tada je propustila samo jedno veliko natjecanje (Olimpijske igre 2000. godine u Sydneyu), a upravo nastup na EP 1994. godine bio je i premijerni na velikoj sceni. A od tada pa sve do Njemačke 2024. rukometaši su doma donijeli brojne medalje i vrijedne naslove. Najsajjnija su svakako zlatna olimpijska odličja (1996. Atlanta, 2004. Atena), uz broncu

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

### **OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU O DAVANJU SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 15. 12. 2023. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-216/2023, kojim se daje suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta Solarna elektrana »Bikovo 1« na k. p. br. 103/6 K. O. Bikovo (46.00744°, 19.68481°), čiji je nositelj »UNTERMOLO« DOO, Novosadskog sajma 3, Novi Sad.

Protiv ovog rješenja nositelj projekta može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti o donijetom rješenju u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi [https://www.subotica.rs/documents/zivotna\\_sredina/Resenja/501-216-2023.pdf](https://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-216-2023.pdf).

## **TENIS**

### **Lana Virc najbolja tenisačica Europe**

Mlada tenisačica *Spartaka* iz Subotice **Lana Virc** proglašena je za najbolju europsku igračicu do 16 godina. Nagradu dodjeljuje ETA (European tennis Association), a 15-godišnja Subotičanka ju je zaslužila osvajanjem prvog mjesta na ranking ljestvici za proteklu godinu, uz osvajanje tri naslova i tri plasmana u



Foto: Instagram

finale međunarodnih turnira pod okriljem ove krovne europske teniske organizacije.

## **POGLED S TRIBINA**

### **Mateo Kovačić**



Foto: HINA

Pobjedom *Manchester Cityja* protiv *Fluminensea* (4:0) u finalnom susretu Interkontinentalnog kupa (Svjetsko prvenstvo nogometnih klubova) hrvatski nogometaš i reprezentativac **Mateo Kovačić** ispisao je sportsku povijest. Podižući pobjednički trofej postao je prvi kojemu je to uspjelo s tri različita kluba. Prvi puta je slavio u majici *Real Madrida*, potom kao član *Chelsea* i prošloga tjedna je opet bio slavljjenik, ali kao dio super uspješne momčadi

*Guardiolinog Cityja*. Na slavu i hrvatskog nogometa.

**Mateo Kovačić** rođen je 6. svibnja 1994. godine u Linzu (Austrija), a prva momčad mu je bila omladinska akademija LASK-a iz njegovog rodnog grada. Njegov talent već zarana prepoznali su skauti brojnih velikih i glasovitih europskih momčadi, ali su se njegovi roditelji odlučili za povratak korijenima i dolazak u omladinski pogon *Dinamo* iz Zagreba. I uopće nisu pogriješili. Mateo je u mlađim selekcijama *modrih* nogometno sazrijevao, a za prvu momčad je debitirao sa 16 godina (2010.) i sljedeće tri godine stvarao svoje seniorsko ime. Potom je uslijedio veliki transfer u *Inter* (2013.-2015.) gdje se u potpunosti afirmirao na velikoj nogometnoj sceni i sebi utro put prema velikom *Real Madridu* (2015.-2019.). Skupa s momčadi *kraljeva* osvojio je tri naslova pobjednika Lige prvaka i svoj prvi *interconti* (2016.), a potom je uslijedila selidba u Englesku, preciznije u *Chelsea* (2019.-2023.) s kojim će također stići na krov Europe i svijeta (drugi *interconti*, 2021.). Konačno, ovoga ljeta preselio je u »plavi dio Manchester« i upisao se u anale nogometne besmrtnosti (2023.). Dodajmo kako u njegovom impresivnom nogometnom CV-u, pored već spomenuta četiri naslova Lige prvaka, stoje i nezaboravno hrvatsko svjetsko srebro (Rusija 2018.) i bronca (Katar 2022.), te finale Lige nacija (2023.).

D. P.



## Umotvorine

- \* Ako želiš upoznati sebe, pitaj druge.
- \* Današnja riječ sutrašnji je most.
- \* Od velikog drveta velika je i sjenka.

## Vicevi, šale...

- Bako, sakupio sam tisuću pregleda na Youtubeu!
- Pfff, ja toliko pregleda, pa i više, imam kod liječnika.
- Halo... policija? Želim prijaviti nestanak supruge.
- Opišite je.
- Da je opišem? Hm... u redu... ali kad je nađete, nemojte joj kazati kako sam je opisao jer ćete poslije tražiti mene.

## Mudrolije

- \* Mudar čovjek vidi onoliko koliko hoće, a ne koliko može.
- \* Bogatstvo oduzima više zadovoljstva nego što ga pruža, ali treba imati dušu da bi se to osjetilo.
- \* Nije mudar onaj koji mnogo zna već onaj čija su znanja korisna.

## Vremeplov – iz naše arhive

**Betlemaši, Sr. Mitrovica, 2013.**



**Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)**

## Mijana u crkvi

U jednom selancetu popo se propio do crne zemlje. Svit se odbio od crkve, a on nikako da izbije iz mijane. Jedna crkva, jedna i mijana; samo crkva dobra, a mijana gotovo da se sruši.

– Popo moj rođeni, di ćeš pit kad se moja mijana sruši? – jedared će mijandžija.

– A ko će dat na veresiju kad ni tebi ne plaćam bar godinu dana – kaže popo ko na ispovidi.

Mijandžija bi to kazo i sam, al kad je popo već tako iskren, onaj će kazat šta je naumio.

– Popo moj rođeni, u toj tvojoj crkvi i tako samo vitar čarlija, a ja nemam snage zidať novu mijanu. Neg, znaš šta sam ja smislio: da ti meni izdaš crkvu za mijanu.

– Jesi pametan?! Tako štogod svit još nije čuo!

– Nek čuje, jel se meni čini da svit nije čuo ni za popu koji pije na veresiju, a nuz njeg živog ni ker da priđe crkveni prag.

– Divaniš ti štogod! – popo će opet ko na ispovidi.

– A slušaj kako ja mislim: ist-pit ćeš imat koliko ti pod kožu stane, a još će ti i svit dolazit u crkvu pa ćeš moć misit i pridičit ako baš zaželiš da zanat ne zaboraviš.

– Divaniš ti štogod! – popo će opet ko na ispovidi.

– Moj divan nikad nije prazan, a ni tvoj trbu neće bit ako me poslušáš.

– Kad ja nisam poslušao pametnog čovika?

– Vidiš, vidiš, popo moj rođeni, kako si pametan. A vidi još ovo: nigdi bolje strije za mijanu neg tvoja crkva. Ti nećeš morat iz kuće da te svit gleda pijanog, ja ću ti na noge donet sve. To je za tebe dobro. Imaš one velike svetnjače pune svetom vodom i dobre klupe. To je za mene dobro. Kad koji novčan gost posustane, ja ću mu glavu u svetnjaču, pa kad ga dobro zamoćim u tvoju svetu vodu, opet će moć pit i trošit. Kojem ni to ne pomaže, taj će se ispavat na kojoj klupi.

– Divaniš ti štogod, samo da ne prigradiáš i doziđiáš štogod.

– Ni govora. U jednoj ispovidaonici ću držat vino, u drugoj rakiju, a tebe ću dvorit u pridikaonici. Sve ko skrojeno. Ako ne pristaješ, ja za koji dan zatvaram mijanu da se slime ne bi srušilo na moj vrat, a ti kasaj po okolnim selima i traži di ćeš nać veresije.

Kako bi on to radio?! Još da pukne glas o njemu po drugim selima, pa da dođe biskupu u uši i evo nevolje.

– Još sam mislio ovako, – kaže mijandžija – mista ima dosta, pa ću nediljom priređivat kolo za mladež, tako će ti i ženski svit dolazit u crkvu.

Šta će popo na taki pametan razgovor već pristane. Živi on sad i uživa u svojoj crkvi ko nikad dotle. Mijana krenila ko bisna, puna crkva svita, a popo misi kad u zoru kad u ponoć. Ne smeta mu ni što vorgule pod misom sviraje kolo, jel ga mijandžija dvori da ni cara ne bi bolje.

Popi pala kašika u med pa sve dubi. Čovik se pomladio od dobrog života pa se nediljom još i u kolo vaća. Tako jedne nedilje poslipodne kolo će baš počat kad će vrag nanet ne ma koga već glavom biskupa.

– Vidi ti ovog mog pope – biskup će kad je karuca zaustavio prid crkvom. – Ko je lud to kazo da se svit odbio od njeg kad i na rano večernje nagrće cilo selo.

Biskup se obradovo, al kad je ušo u crkvu pa čuo kako na vorgulama roji bunjevačko kolo, on samo zine:

– Dobro ja to vidim?! Jesam ja u mijani?!

Zinio biskup, zinio i svit, a popo kad je vidio kako svi ćute ko zaliveni, poskoćio i podviknio baš ko da je u kolu:

– Magarci jedni, krave Božije, kad je crkva, šta ne kažete da je crkva?! Da slučajno ja nisam tu, prisvitli biskup bi još mogo pomislit da se zabunio.

Pričao Grga Tumbas, Bikovo

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

## Birali pa izbirnili

Silom prošlo jedan cili dan a baka Janja i druge doletile. Posidale. Baka Janja oće započet, al ni stigla ni maramu popraviti, a kamo l štagod kazat strina Evča već počinje. Mislim se, Bože dragi ta kadgod znam izdaleka kako će početi: »Čeljadi moja draga, žene, Marne dite naše, moram vam se pofaljit«. Mislim se šta se sade ope' ima pofaljit. Ta niki dan se faljila. Nastavlja: »Eto, ope' smo dobro birali pa ope izbirnili. Toliko su nam se nudili, toliko j' ti kako se kaže lista bilo i ope' smo pobedili. Ta znala sam ja da će tako bit. Ta sade smo ope' na cigurnom putu i niko nam ništa ne može. Biće ope' penzija, novaca, puteva, bolnica, poslova i ulaganja kako se moderno kaže. Ope' smo glasali što se kaže za pravu politiku. Mi se sam nje držimo. Birali pa izbirnili«. Bome, baka Janja ni da j' stegla, povezala maramu već ju odvezala pa skinila, trisnila na astal pa krenila deklemovat: »Ja tila divanit od Božića, kako čekamo Isusa, kako pravimo kolače, granu kitimo a ti nama od politike i kako smo dobro birali i izbirnili. E, sa' 'š dobit svoje. Koji su to naši pobedili? Koje smo to naše birali pa izbirnili? Ta ja sam za naše navijala i zaokružila. Sade vidim da baš i ni pomoglo. Ma vala j' sve bilo tako namistito da smo i svi zaokružili, birali naše, ne b' pomoglo. Kaži jel to pošteno? Ta sade kako gledim ko da j' to sve namistito«. I baka Marica skočila. Ta nisam ni zno da su ove moje druge toliko u tom biranju. I ona će: »Jest, bome. Ta ko da smo niki dan vala birali. I to kako se sićam priko reda. Eto, ni prošla ni godina kad ono evo ope'. Kako se razumim i do sade su jedni mogli radit šta su tili u te skupštine i sade j' ope' isto. Ni mi žo za druge al mi žo što naši tamo bilo a sade ji tamo nema«. Sa' će baka Manda: »Da j' pravde, onda bi svi poštivali ono što j' potpisano a ni da nas šoru ko da smo trinajsto prase. Ko da smo bile vrane, jel da ne kažem još gorje, vrazi. Pa ako oće, du nam kaku milostinju, ako neće – neće. I uvijek nadesu kako njima paše. Pa na kraju bude ko da su nam dali na volju pa smo ope' kobjage birali i izbirnili. A da se svi upregnemo ne možemo izbirnit naše. Jest, jest. Ko da se isprdivu s nama. Pa di još ima da skoro svake godine kako biranje. Kako šta mal zagusti, oma se izmisli biranje. I onda kažu da j' to onda nikaka demokratija«. I baka Tonka će sva važna: »A ti, Evča, kažeš da si tvoje izbirnila, tvoji ope' pobedili. Ta izgleđe da mi svi znamo čija si sam ti ne znaš čija si. Ta prodala si se pravo da kažem za šaku cuncukreta. Ko štuka kad proguta ribicu na udice, da ne kažem ono što zovu varalica. Tako si ti progutala ono što divanu sa televizora. Progutala, birala, izbirnila pa ostala živa. Oprosti joj dragi Bože«. Baka Janja dodaje: »Bome čujem, kažu da j' tu kod tog biranja, brojanja, vozanja odasvud, natirivanja da jedni bude više i to koliko god triba bilo svakojake mutljivine. Ta mogli smo mi kako vidim ope' birat do mile volje, ope' bi bilo kako drugom paše. A fala Bogu znate komu. A kako čujem i ona dica sa visoki škula su se pobunili. A ka' se oni bunu, cigurno tu mora bit štagod«. Ne razumim se ja još baš u to biranje pa neću ništa ni kazat, al bome moji su mene nučili čiji sam, od koje sam fele da kažem loze. I bome ja kad budem mogo i moro it jedanput birat ja se neću privarit a kamol prodat da šta ponudu.

## U NEKOLIKO SLIKA

### Božićni vatrogasci, Tavankut







# Purica s mlincima

Premda purica s mlincima nije donedavno bila uobičajena među Hrvatima u Bačkoj za Božić, »pučka« ili »puran« iz pećnice svakako jesu. Kako nam kaže **Ružica Dulić** iz Subotice (točnije sa žedničkih salaša) purica je bila obavezno na stolu za Božić, s tim da je prilog u vrijeme njenog djetinjstva bila riža skuhanu u juhi od koke, a ne mlinci. No, i tradicija i običaji se vremenom mijenjaju, a kako mlinci pripadaju hrvatskom kulinarском naslijeđu (Hrvatsko zagorje), ništa se ne gubi već dapače dobija. Jer mlinci se savršeno slažu s puricom, ne zbog svog sastava, koji je jednostavno spoj brašna i vode, već zbog načina pripreme tijekom kojeg se ova jednostavna namirnica sljubljuje s okusima i sokovima purice nastalim prilikom pečenja iste. U svakom slučaju u tradiciji-







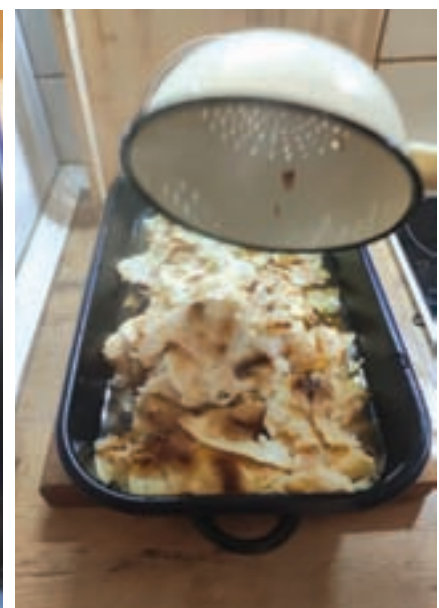
skoj kuhinji Hrvata u Bačkoj na autentičnu tradiciju koju su donijeli iz svog davnashnjeg zavičaja puno se nakalemilo utjecaja različitih kuhinja, prije svega mađarske i njemačke. A tko je probao mlince uz puricu, svakako će ubuduće zamijeniti rižu domaćim mlincima. Domaćim, jer iako ih danas ima gotovih u svim bolje opremljenim trgovinama, ne može se usporediti njihov okus s onima koje sami napravite, a i ponos kuharice je veći kad ih umijesi i ispeče svojim rukama. Kako kaže naša sugovornica, samo je jednom kupila mlince u trgovini, a onda se ipak vratila izradi mlinaca svojim rukama jer se ne mogu usporediti s »kupovnim«. Pa da krenemo u pripremu purice s mlincima.

## Mlinci

Prvo se prave mlinci. Mogu se zakuhati, to jest umijesiti i ispeći nekoliko dana prije negoli krenu ostale pripreme božićnog ručka.

Spoje se brašno (300 grama) i jedno jaje (može i bez njega) i mlakom ih vodom treba zakuhati, to jest zamijesiti. Kao za rezance, ali malo mekše, kaže Ružica. Zatim se tijesto treba odmoriti oko pol sata. Nakon toga prave se loptice (oko 50 grama svaka) koje se opet odmaraju. Zatim se razvijaju pomoću oklagije u krugove debljine domaćih rezanaca za juhu. Opet se malo odmaraju i zatim se peku na plotni. Kada su gotovi, mogu stajati u platnenoj vreći ili kuhinjskoj krpi i nekoliko dana.

Priprema se nastavlja kada je purica već uveliko u pećnici i pri kraju pečenja je. Mlince izlomimo i prelijemo posoljenom ključalom vodom. U vodi ostaju oko 5 minuta. Kada smo puricu izvadili iz tepsije, stavljamo ocijeđene mlince u saft od purice u istu tepsiju u kojoj se pekla. Stavljamo ih u pećnicu





da se zapeku oko 15-20 minuta i pri tome ih nekoliko puta promiješamo. Za to vrijeme se i purica odmorila od pečenja te ih možemo zajedno poslužiti.

## Purica

Pečenje purice počinje njenom nabavom. Najbolje je nabaviti tzv. domaću puricu »koja je trčala po avliji«. Purica može biti od 3 pa do 5 kg, a ako je obitelj brojnija onda treba nabaviti purana koji je obično veći. Puricu dobro očistimo, operemo, obrišemo te posolimo, može i navečer ili rano ujutru. Prije stavljanja u pećnicu premažemo je domaćom mašću, stavimo jednu jabuku ili dunju u utrobu purice, a još dvije-tri poslažemo okolo te je podlijemo vodom. Stavljamo je peći u zagrijanu pećnicu na temperaturi od u početku 200 stupnjeva i poslije je smanjimo na 170 stupnjeva. Peče se dva do tri sata, ovisno o veličini. U početku je pečemo poklopljenu (ili pod folijom), a tijekom pečenja je prelivamo njenim saftom. Kada je purica pečena, izvadimo je i ostavimo malo da odstoji (dok se mlinci ne zapeku) te je režemo. Puricu poslužujemo uz mlince te umake od višanja ili jabuka, uz razne kompote ili salate.

Tko voli i zna napraviti, uz puricu i mlince, može poslužiti i domaći pleteni kolač.



KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.





## Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

### JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika









Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenska vozila.



[www.mlos.rs](http://www.mlos.rs)  
 011/ 715 23 00



**RADIO MARIJA**  
*Kršćanski glas u vašoj kući!*

**FREKVENCJE:**  
 NOVI SAD 90,0 MHz  
 SUBOTICA 90,7 MHz  
 SOMBOR 95,7 MHz  
 NIŠ 102,7 MHz

**KONTAKT:**  
 Ured: 024/600-099  
 Program: 024/600-011  
 SMS: 063/598-441

[www.radiomarija.rs](http://www.radiomarija.rs)

 [@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

 [@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

Slušajte nas i na aplikacijama:



**Radio Marija Srbije**  
**Radio Maria play**



# ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**



**Astra  
Telekom**

011 44 22 009



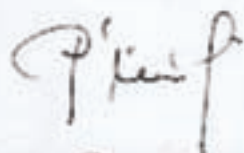


# 2024

Срећан Божић и Нова година  
Šrićan Božić i Mlado lito

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet  
Šretan Božić i Nova godina  
Merry Christmas and Happy New Year

Dr. Pásztor Bálint



председник Скупштине града  
pridsidnik Škupštine varoši  
a képviselő-testület elnöke  
predsjednik Škupštine grada  
chairman of the City Assembly

Стеван Бакић



градоначелник  
gradonačelnik  
polgármester  
gradonačelnik  
mayor

